

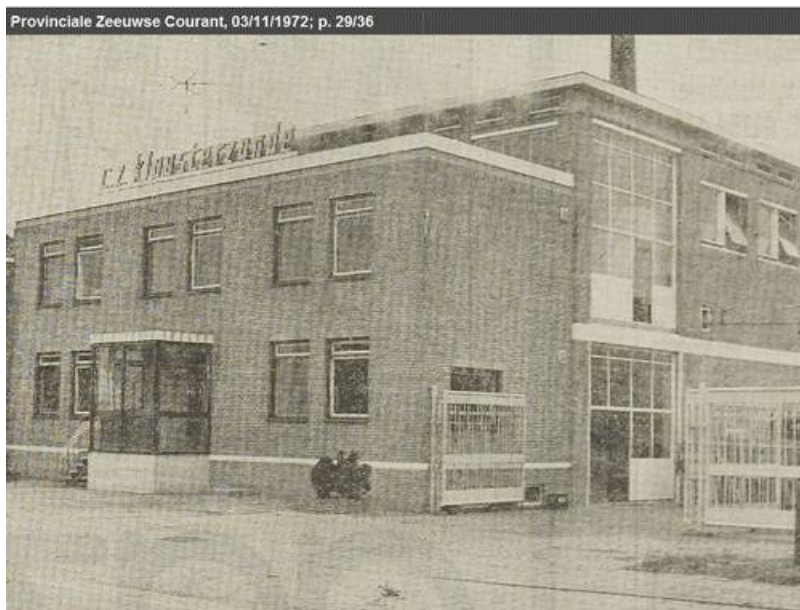
BOTER- en ZUIVELFABRIEKEN

Zeeuwsch-Vlaanderen

MAP Kloosterzande:

1906 1e Stoomzuivelfabriek

1972 2e Zuivelfabriek en Melkinrichting

Opmerking: (Dit is nog een β versie!)

Deze knipselmap bevat gegevens afkomstig uit het digitale Zeeuwse krantenarchief - <http://zoeken.krantenbankzeeland.nl/> - over het wel en wee van de - kleine – zuivelindustrie van de provincie Zeeland. Het is één van de ca. 20 Mappen over dit onderwerp. Het is geen uitgewerkte verhaal, maar bevat alleen de *bron gegevens* zoals ik ze tegen ben gekomen. Sommige zijn in de mappen geplaatst als *knipsel*, de langere artikelen als integrale tekst. (Doel hiervan is de betere toegankelijkheid voor zoekmachines als Google e.d.) Serieuze belangstellenden kunnen bij zuivelhistorienederland.nl de bron-bestanden en de MAP-versie in een OpenOffice.org bestand opvragen.....

www.zuivelhistorienederland.nl

Geplaatst als β versie 2012-03-11

MAP

Zuivelfabriek Kloosterzande

INHOUD

Datum	Onderwerp	Blz.
	Eerste Coöperatieve boterfabriek 1892-1899	
1891-10-02	Knipsel plannen in Hulst voor „Onderlinge zuivelbereiding”	4
1892-09-06	Statuten Eerste fabriek	5
1892-11-08	Deel verslag Prov. Staten Zeeland over – vrijstelling - tolheffing	6
1893-04-03	Opening / beschrijving fabriek <i>Hontenisse</i> (werd in zjb 1932 <i>Roomboter</i> .)	8
1894-03-08	Kort verslag jaarvergadering 1894 – met enige gegevens 1893	11
1895 - 1899	Enige knipsels	12
	Tweede Coöperatieve zuivelfabriek 1928-1973	
1925-02-18	Lezing Zuivelconsulent Zwagerman meeropbrengst Roomfabrieken	15
1927-04-21	Zwagerman over – nogmaals – slechte zuivelopbrengst - met opbrengstgegevens.	16
1952-05-30	25 Jr. jubileum Zuivelfabriek <i>Roomboter</i> te Kloosterzande	17
1955-06-21	Knipsel over de ‘Zuiveldag’ tijdens Z.L.M. dag	19
1955-11-16	Voor economische politierechter – directeur werkte uit idealisme.....krijgt zes maanden	20
1956-03-03	Fabriek Smokkel boter naar België – drie verslagen van rechtzaken	22
1956-05-30	Vervolg vonnis economische politierechter – fabriek krijgt boete van 2 x 10.000 gulden	24
1957 - 1967	Enige knipsels	26
1971-07-08	Boeren in protest ivm. te lage melkprijs – <u>staat in MAP IJzendijke</u>	27
1971-12-23	Lang verhaal over fusieplannen Zeeland met Roosendaal / Wouw	28
1972-01-19	B.Z. Afwijzing fusie melkfabrieken is een economische ramp	31
1972-03-18	Voorbeschouwing over de komende (7) fusie-vergaderingen	32
1972-04-28	Melding dat fusie ingaat in per 8 mei 1972 – meer fusies noodzakelijk	34
1972-06-29	Eerste vergadering melkveehoudersvereniging na fusie tot <i>VZC Brabant Zeeland</i>	35
1972-11-03	„ <i>Geen sluiting</i> ” volgens directeur A. Oldenhof	36
1973-05-15	Datum – 16 juni 1973 - sluiting Kloosterzande en jaar later IJzendijk *	37
1974-10-03	Afscheid van directeur A. Oldenhof	40
Bijlage	Vijftal knipsels over de persoon <i>K. J. A. G. Baron Collot d’Escure</i>	40
	* Sluiting bij de Wit is 1970, was dus 16 juni 1973	

Afdeling Hulst Z.L.M. bespreekt mogelijkheid van onderlinge zuivelfabrieken

Op de Maandag door de afdeeling Hulst der Maatschappij tot bevordering van landbouw en veeteelt in Zeeland gehouden vergadering bracht - zoo lezen wij in de Ax. Crt. - de heer Collot d'Escury rapport uit betrekkelijk de oprichting van onderlinge zuivelfabrieken.

Hij deelde mede, dat de oprichting van zulk eene fabriek ter sprake was gekomen na de lezingen van den heer Marlet in die streken. Alstoen had zich eene commissie van onderzoek geformeerd, bestaande uit de heeren F. Hombach, Van Arenthals, F. de Koeijer, Pateer en Collot d'Escury. Om dit onderzoek zoo grondig mogelijk te doen zijn had spreker het landhuishoudkundig congres te Zwolle bijgewoond en was daar in gesprek gekomen met dr. Van de Sande uit Friesland, doctor in de scheikunde en werkzaam voor de Friesche landbouwvereniging. Die heer had zich volkomen beschikbaar gesteld om de bovengenoemde commissie zooveel mogelijk in te lichten. Daartoe stelde hij eenigen tijd later aan de commissie eenige vragen o. a.: Hoeveel melkkoeien zijn er over een oppervlakte met een straal van 1 uur gaans? Hoeveel koeien zouden er waarschijnlijk voor een fabriek te winnen zijn? Hoe vallen de kalftijden der koeien? Wordt er ook gedaan aan kaas maken? Is er ook bezwaar tegen verzending der melk op Zondag? Hoe is thans de prijs der boter? Hoeveel melk heeft men noodig voor 1 K.G. boter? Is er in de nabijheid een windkorennolen? Hoe zijn de wegen en het water?

Al deze vragen waren daarop door den heer Collot d'Escury zoo nauwkeurig mogelijk beantwoord, waarop Dr. van de Zande¹ als zijn oordeel te kennen gaf, dat eene botertabriek in het land van Hulst niet alleen levensvatbaarheid zou hebben, doch dat het zelfs zeer, wenschelijk was om die daar zoo spoedig mogelijk op te richten, Met kaasmaken moet niet onmiddelijk worden begonnen; echter moest het een doel der toekomst blijven. Met 300 koeien kon eene fabriek zeer goed werken; ze kon echter al met minder beginnen. Hoogstens zou zulk eene fabriek f10.000 kosten, terwijl eene stoommachine van 3 à 4 paardenkrachten en 3 à vier arbeiders voldoende zijn.

Het bestuur betuigde daarop den heer Collot d'Escury zijn dank voor het breedvoerig rapport, waarop na zeer lange discussie werd aangenomen dat de commissie, met het onderzoek belast, eene reis naar Friesland zal doen om daar eenige fabrieken te bezoeken en van die bezoeken verslag zal uitbrengen in de eerstvolgende vergadering. Voor deze reis wordt f200 uitgetrokken.

1 vd. Sande - voor Google- ook een keer als vd. Zande geplaatst, ik vermoed dat dit n.l. juister is! (ZHN.)

Kloosterzande

Eerste zuivelfabriek te Kloosterzande (Gem. Hontenisse) 1892-1899

Goessche Courant, 14/07/1892; p. 2/4

— Te Hontenisse zal een zuivelfabriek worden opgericht.

Middelburgsche Courant, 20/08/1892; p. 2/4

— Tot directeur der coöperatieve stoomzuivelfabriek te Hontenisse is benoemd de heer P. J. Damsté te Oosterwolde.

Merk op dat deze directeur P.J.R. Damsté in 1917 nog dir was!

Middelburgsche Courant, 06/09/1892; p. 2/4

— In de *St. Ct.* van heden is opgenomen de acte van oprichting van de coöperatieve stoomzuivelfabriek *Hontenisse* te Hontenisse.

Het doel der vereeniging is gemeenschappelijke zuivelbersiding door de exploitatie eener stoomzuivelfabriek en den verkoop van verkregen producten.

Om dit doel te bereiken sticht de vereeniging eene stoomzuivelfabriek te Hontenisse en verbinden zich de leden om ten behoeve van deze fabriek, behoudens die voor eigen gebruik en voor den verkoop aan huis benoodigd, ter bereiding te leveren alle melk van minstens het aantal melkkoeien, bij hunne deelname aangegeven.

De vereeniging wordt, behoudens verlenging van afloop van het tijdvak, opgericht voor den tijd van negen en twintig jaren, aanvangende met den datum van openbaarmaking der statuten in de *Staatscourant*.

Het voor oprichting der vereeniging, de stichting der fabriek en het aanschaffen der machines, werktuigen en gereedschappen benoodigd kapitaal, ten bedrage van elf duizend

gulden, of zooveel meer of minder als later zal blijken noodig of voldoende te zijn, zal worden geleend onder hypothecair verband van de fabrieksgebouwen met hetgeen daartoe door bestemming behoort en solidaire borgstelling van alle leden, wordende het bestuur gemachtigd om die geldleening ten behoeve der vereeniging aan te gaan.

De leening zal aflosbaar worden gesteld in jaarlijksche termijnen, waarvan het bedrag telken jare in eene algemeene vergadering zal worden vastgesteld, behoudens overleg met den geldschieter.

Er wordt een reservefonds gevormd, waarvoor in de rekening van elk boekjaar een bedrag van minstens een honderd gulden, als vaste post van uitgaaf zal worden gebracht, totdat dit fonds, met inbegrip van de door belegging verkregen revenuen, een bedrag van vijfhonderd gulden heeft bereikt.

Tot leden van het bestuur zijn gekozen de heeren K. J. A. G. baron Collot d'Escury, J. Vogelvanger, F. C. O. M. Hombach, J. A. Pateer en T. C. Vereecken.

Goessche Courant, 03/11/1892; p. 2/4

Provinciale Staten van Zeeland.

Zitting van Dinsdag 1 November 1892.

.....
 Eveneens wordt naar de afdelingen verzonden een brief van den heer K. J. A. G. baron Collot d'Escury, in qualiteit van beheerder der Coöperatieve Zuivelfabriek te Hontenisse vrijdom van tol verzokende voor de in die fabriek te verwerken producten. Daarna wordt de vergadering in afdelingen gesplitst.

PROVINCIALE STATEN VAN ZEELAND.

.....

De voorzitter deelt mee dat heden, 1 november, is ingekomen een brief van de heer K. J. A. G. baron Collot d'Escury en verzoekt de griffier de brief voor te lezen.

De brief aan heren Provinciale staten van Zeeland luidt:

Geeft met verschuldigde eerbied te kennen Karel Jan André Guyon Collot d'Escury, voorzitter van de coöperatieve stoomzuivelfabriek te Hontenisse;

dat onderscheidene deelgenoten in voornoemde coöperatie wonen aan de provinciale weg van Hulst naar Walsoorden en wel tussen eerstgenoemde plaats en de tol te Kuifaart, zodat én de volle melk uit hun weiden of stallen gaande naar, én de afgeroomde voor veevoeder bestemde melk, komende van de fabriek te Kloosterzande, dien tol, en voor één der deelgenoten ook die te Rustwat moet passeren;

dat het bestuur van voornoemde fabriek in de onzekerheid verkeerde, of het bedoelde melkvervoer zou vallen onder de vrijstellingen, vermeld onder lett. *f* en *k* van art. 9 van het besluit uwer vergadering, in zake heffing van tolrecht voor het gebruik van de bij de provincie in onderhoud zijnde wegen (besluit dd. 6 Juli 1888 no. 13a), waarom adressant zich namens het bestuur tot heren, Gedeputeerde staten wendde, met het beleefd verzoek, om hem daaromtrent wel te willen inlichten en om, mocht tolvrijdom op het ogenblik niet bestaan, alsnog bij uw vergadering te bevorderen, dat het vervoer van volle melk, gaande naar en dat van afgeroomde melk komende van coöperatieve zuivelfabrieken onder de vrijstellingen zoude worden opgenomen.

Op welk adres bij beschikking dd. 28 October jl. no 90, 2e afd., aan adressant werd medege-deeld: „*dat genoemde vrijdom niet bij het bedoelde besluit is verleend en dat Gedeputeerde staten geen termen vinden, om aan de Provinciale staten een voorstel tot het verlenen daarvan te doen*”;

dat de betrokken deelgenoten door voornoemde beslissing van heren Gedeputeerde staten in een zeer moeilijke positie komen, aangezien zij nu in het vervolg voor de melk van hun eigen vee, die in de, ook hun voor een deel in eigendom behorende, fabriek in hoofdzaak geheel dezelfde bewerkingen ondergaat als vroeger op hun boerderijen, nl. splitsing in boter en veevoeder, tweemaal tol zullen verschuldigd zijn waardoor de toch al niet grote winsten op de zuivelbereiding, in deze streken te behalen, weder niet onbelangrijk verminderd worden;

dat zij bovendien juist door het coöperatief werken in ongunstiger verhouding komen dan wanneer zij hun melk aan de fabriek verkochten, in welk geval ten minste wat de tol te Kuitaart betreft, daar de fabriek als het ware in de kom van het dorp Kloosterzande ligt, de volle melk op grond van art. 9 lett. *j*. van meergenoemd besluit vrijdom zoude genieten;

dat, naar adressant bescheidenlijk de vrijheid neemt uwe vergadering op te merken, bedoelde vrijstelling geheel zou passen in het kader der overige, voor de landbouw zo welwillend door u verleende vrijstellingen en dat, al kan nu ook niet gezegd worden dat het tot stand komen van zuivelfabrieken staat of valt met het heffen van tolgeld, het niet vrijstellen een zeer belangrijke factor zal zijn, om de toch reeds zo moeilijke oprichting van dergelijke fabrieken, overigens volgens de in andere streken van ons vaderland opgedane ondervindingen voor de landbouw zo zeer gewenst, tegen te houden.

Redenen, waarom adressant, overtuigd als het bestuur der coöperatieve zuivelfabriek te Hontenisse is van het belang, dat door uwe vergadering gesteld wordt in alles wat de landbouw

betreft, namens genoemd bestuur beleefdelijk de vrijheid neemt, zich tot u te wenden met het eerbiedig verzoek om, zo mogelijk vóór de nieuwe tolverpachting, in het besluit tot heffing van tolrecht dusdanige wijzigingen aan te brengen, dat daarin de bedoelde vrijstellingen voor coöperatieve zuivelfabrieken worden opgenomen.

Ook deze brief wordt op voorstel van de voorzitter naar de afdelingen verzonden.

De Stoomzuivelfabriek te Kloosterzande (gem. Hontenisse).

(Van een onzer correspondenten.)²

Welwillend daartoe in staat gesteld, ging ik een kijkje nemen in de coöperatieve Stoomzuivelfabriek te Hontenisse, onlangs opgericht. Ik stond wat vroeger op dan gewoonlijk en begaf mij naar genoemde fabriek, waar ik te half zeven alles in volle gang vond.

De heer Pateer, dien ik het eerst ontmoette, stelde mij aan de directeur voor en ik vernam al dadelijk van deze, dat ik juist bijtijds gekomen was, daar de stoommachine reeds zoveel kracht ontwikkelde, dat de centrifuge een voldoende snelheid had, nl. de bagatel van 2700 omwentelingen in de minuut, wat de directeur mij eventjes voormat met de slagenteller, een schijnbaar onbetekenend voorwerpje.

Intussen was de melkweger op de platform reeds druk bezig de verschillende partijen melk, door de landbouwers aangebracht, op een melkbascule te wegen. De waarde der melk wordt nl. bepaald naar het gewicht in verband met het roomgehalte, dat de directeur - zoals wij later zullen zien - op kunstige wijze nauwkeurig onderzoekt. Na gewogen te zijn wordt de melk in de volle-melkkuip gestort. Deze kuip staat met een buis in verbinding met de voorwarmer en verder met de centrifuge of, anders gezegd, de separator.

Daar genoemde kuip op een verhevenheid geplaatst is, behoeft men slechts een kraan open te draaien om de voorwarmer en verder de centrifuge van melk te voorzien. Onderstellen wij nu, dat die kraan opengedraaid wordt en dat de ontroming een aanvang neemt.

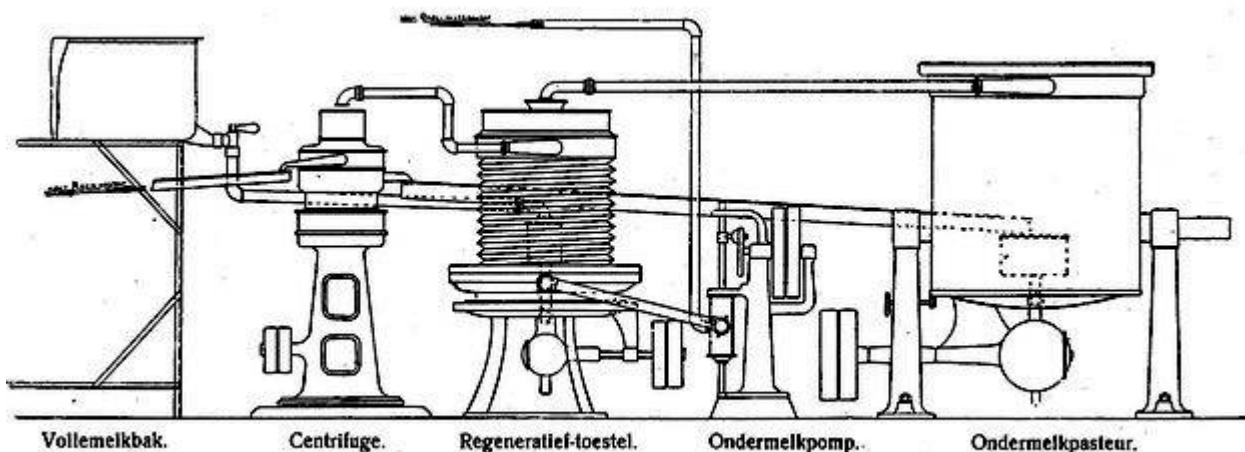

Fig. 74. Schematische voorstelling van de opstelling van de werktuigen in het centrifugelokaal van een boterfabriek.

De melk komt het eerst in de voorwarmer, een cilindervormig vat met dubbelwand; de stoom, die zich tussen deze wanden bevindt, verwarmt de melk tot 28° om de verwarming geregeld te doen plaats hebben, draait een gewoon karpolsje in de voorwarmer.

Uit de voorwarmer vloeit de melk door een driedubbele zeef in de centrifuge. Door de verbaazend grote snelheid, waarmede dit cilindervormig vat ronddraait, zet de melk zich in een zuil

² Gebruikte afbeelding door ZHN. toegevoegd, wijkt iets af van de beschreven fabriek, hier is één regeneratief, koeler gebruikt in plaats van twee koelers. Verder is er een pomp in gebruik.

tegen de wand van het vat. En daar de magere melk meer zwaarte heeft dan de vetachtige room bevindt zich deze aan de oppervlakte. Een buisje, dat zich in de cilinder buigt, wordt met een schroef tegen de melkwand aangedreven; en evenals een beitel op een draaibank het hout wegsnijdt, zo snijdt dit buisje de room van de magere melk en door de kracht, waarmee de room in dat buisje geslingerd wordt, vloeit hij door genoemd buisje naar de roomkuip.

Op dezelfde wijze neemt een ander buisje, dat wat hoger geplaatst is, de magere melk op en voert ze naar de magere-melkkuip, die op het platform staat. De melk wordt dus, nadat ze ontroomd is, op haar punt van uitgang teruggevoerd.

De hoeveelheid room is willekeurig, dat wil zeggen, men kan de melk diep afromen of slechts een dun laagje van de oppervlakte nemen. Gewoonlijk neemt men te Hontenisse 20% room. De room, die nu nog een temperatuur van 25° heeft, wordt afgekoeld tot 12°. Dit geschiedt met de roomkoeler. Dit is een peervormig vat met dubbelen wand, waartussen onophoudelijk koud water stroomt. Door een kraan vloeit de room op de bovenkant, die komvormig is, en door kleine gaatjes in de rondte langs zijne oppervlakte. In een roomkuip, die in een koelbak geplaatst is, opgevangen, is hij op het gevoel af koud. Daarna wordt de room door het bijvoegen van een mij onbekend liniment aan het verzuren gebracht en de volgenden dag gekarnd, wat eveneens machinaal geschiedt.

Ook het kneden geschiedt gelijktijdig met de ontroming en het karnen, met behulp der stoommachine. Wat in den beginne wel gebeurde: het „*wasschen*” der boter heeft tegenwoordig niet meer plaats. De boter werd daardoor al te wit en was om die reden minder gezocht. Voor de consumptie gereed gemaakt, bevat zij 2 % zout. Deze onvervalste, zuivere roomboter wordt 10 cents boven de markt van Hulst van de hand gedaan, waarmede zij waarlijk niet betaald is. Behalve boter worden aan de fabriek 2 soorten melk verkocht, karne- en zoetemelk en wel tegen 3 cents per liter. Het is een voorrecht dicht bij zo'n fabriek te wonen, waar men dagelijks heerlijke karnemelk kan kopen en waar ad 3 cent per liter zoete melk te verkrijgen is, die in voedingswaarde bijna en als kleurmiddel (in koffie) geheel gelijk staat met ontroomde melk, die overal 10 cents per liter kost.

Nog verdient nadere bespreking de bepaling van het roomgehalte, ene mooie uitvinding, waardoor coöperatie mogelijk is geworden. Het komt er niet op aan of een boer een emmer water of wat bij zijne melk werpt, hij wint er niets mee dan vracht voor zijn paard bij het vervoeren.

Het onderzoek naar den roomrijkdom geschiedt op de volgende wijze:³

Aan een ringvormige drager, die op de centrifuge kan geplaatst worden, bevinden zich een aantal lange nauwe flesjes, die ene verdeelde schaal bevatten en waarin de melkmonsters worden gedaan. Door het snelle ronddraaien der flesjes, welke aan het boveinde met den ring verbonden zijn, gaan zij als de armen van een reguleur meer en meer uit hun verticalen in een horizontale stand over, terwijl de magere melk tengevolge van haar meerdere zwaarte door de centrifugaalkracht naar de bodem der flesjes wordt gedreven en de room zich op de schaalverdeling laat aflezen. Het melkonderzoek heeft niet elke dag doch slechts nu en dan eens op het alleronverwachtst plaats.

3 Hier wordt een voor mij niet eerder beschreven centrifuge gebruik toegepast. Wel kom ik in het Leerboek Zuivelbereiding, (Ter Haar – 1905) tegen de zg. Lactorit. Dit is een werktuig wat sterk overeen komt met een separator. blz. 157 > . Het was een Laval apparaat, waarmee d.m.v. een – aangepaste - Gerber methode het vetgehalte werd bepaalde (ZHN.)

Alles is verder in de fabriek zeer eenvoudig maar niettemin zeer goed ingericht. Er is een woning aan verbonden voor de directeur, die echter thans door de machinist bewoond wordt. Achter de fabriek bevindt zich een ijskelder. Het gehele personeel bestaat slechts uit vier personen en een plaatsvervangster.

Reeds in het begin van Maart bedroeg de dagelijks bewerkte melk meer dan 1000 liter; een hoeveelheid, die waarschijnlijk eer we Juni schrijven verdubbelen zal, doch dan nog maar even de helft zal bedragen van wat in de fabriek bewerkt zou kunnen worden. Meerdere deelname is dus voor de tegenwoordige participanten gewenst. Doch alle begin is moeilijk en naar mij uit alles bleek, meen ik toch te mogen opmaken, dat de koene oprichters weldra dien steun zullen ondervinden, welke hunne zaak zo ruimschoots verdient.

Middelburgsche Courant, 06/03/1894; p. 2/4
— Der zuivelfabriek te Hontenisse valt een steeds toenemende belangstelling van de zijde der landbouwers ten deel. Treden voor enkele dagen vele boeren uit Stoppeldijk en Boschkapelle tot de coöperatieve vereeniging toe, thans zijn ook weer tal van landbouwers uit Hontenisse, die tot nu toe niet bij de maatschappij aangesloten waren, lid daarvan geworden.

LANDBOUW. Verslag eerste jaarvergadering

Hontenisse, 27 Feb.,. Onder de leiding van hun Voorzitter, de HoogEdelgeb. Heer K. J. A. G. Baron Collot d' Escury, burgemeester dezer gemeente, hielden de leden der coöperatieve stoomzuivelfabriek „*Hontenisse*” hun eerste jaarlijkse vergadering en afrekening.

ZEd. Achtbare opende de vergadering met toepasselijke woorden en besprak de bloeiende vooruitgang der vereniging.

Eerst kwam aan de orde het doen der rekening.

Van 24 Jan. '93 tot ultimo Dec. werden 428.319 K.G. melk aan de fabriek geleverd, waarvoor is uitbetaald *f* 16.843,47, dat is gemiddeld pl. m. 4 ct. per K.G. Uit die melk werd bereid 14.574 K.G. boter, zodat uit 30 K.G. melk 1 K. G. boter werd bereid. De boter werd gemiddeld verkocht voor *f* 1,30 de KG.

De totale ontvangsten van boter en afgeroomde melk bedroegen *f* 21.980 91⁵, terwijl de uitgaven met inbegrip van salarissen, aflossingen rente, enz. *f* 2.1922,25⁵ bedroegen, zodat er nog een batig saldo bleef van *f* 58,66.

Alsnu kwam aan de orde de verkiezing van een bestuurslid wegens periodieke aftreding van de. WelEd. Heer F. Hombach. ZEd. werd met 25 van de 29 uitgebrachte stemmen herkozen en nam zijn benoeming weer aan.

Daar de leden de grote ijver, de nauwe plichtbetrachting en ook de meerdere werkzaamheden van de Directeur erkenden, werd besloten hem een jaarlijkse verhoging van *f* 100 toe te staan, plus 1 pct. van de ontvangsten boven de *f* 20.000,-.

De fabriek begon te werken met 160 en werkt thans met pl.m. 400 koeien. Dit is wel een bewijs dat de landbouwers alhier het voordeel van coöperatie inzien.

De toetreding van nieuwe leden werd voorlopig gesloten, daar er gebrek aan ruimte in de fabriek zou komen. Mochten er echter zoveel nieuwe leden toetreden, dat het de kosten van vergroting zou goed maken, zal er tot verbouw der fabriek worden overgegaan.

Niets meer te behandelen zijnde, sloot de Voorzitter de vergadering.

Middelburgsche Courant, 13/06/1894; p. 2/4

— In de boterfabriek te Hontenisse wordt tegenwoordig elken dag tusschen de 4 en 5 duizend liter melk afgeroomd. Het vorige jaar bedroeg de grootste hoeveelheid nog geen 2000 L. per dag.

Deze zaak marcheert dus uitstekend. De kwaliteit der boter liet een tijd geleden veel te wenschen over ten gevolge van de »kraailoog”, die dit jaar menigvuldig in de weiden werd aangetroffen. Deze plant wordt door de koeien tegelijk met het gras verorberd en heeft een allerslechtsten invloed op den smaak van melk en boter.

Middelburgsche Courant, 19/07/1894; p. 4/4

HET BESTUUR DER COÖPERATIEVE

STOOM-ZOIVELFABRIEK

Hontenisse,

te HONTENISSE,

maakt bekend dat van af heden 19 Juli hare prima gewaarborgde **NATUUR ROOM-BOTER** te **Middelburg** uitsluitend te verkrijgen zal zijn bij Mejuffrouw C. M. VAN DER PLANK—FRANKEN, Nieuwstraat G 209.

Het Bestuur voornoemd,

K. J. A. G. BARON COLLOT D'ESCURY,
Voorzitter.

J. A. PATEER Gz., Secretaris.

P. J. R. DAMSTÉ, Directeur.

Verpakt in potten à 5 H.G. à **f 0,65.**

Goessche Courant, 11/07/1895; p. 1/4

— De heer E. van den Bosch, secretaris van de Afdeling Zeeland van het Ned. Rundvee Stamboek, de meest bloeiende van alle provinciale Afdelingen, meldt ons, dat op Woensdag 17 Juli de Zomervergadering zal worden gehouden te Kloosterzande, en dat als gewoon daarbij het nuttige aan het aangename zich paren zal.

Zoo zal een bezoek aan de Boterfabriek gebracht worden, terwijl de Afdeling Hulst haren gasten een rijtoer aanbiedt.

Van Zieriksee zal een extra-boot varen en te Hansweerd de leden uit Walcheren, Zuid- en Noord-Beveland en Tolen opnemen en deze des avonds bij tijds voor de verschillende treinen te Vlakte afzetten.

In Schouwen en Duiveland zijn 14 nieuwe leden toegetreden.

Goessche Courant, 20/07/1895; p. 1/5

Landbouw en Veeteelt.

— De vergadering van het Ned. Rundvee-Stamboek, afd. Zeeland, welke Woensdag 17 Juli te Hontenisse is gehouden, is in alle opzichten naar wensch geslaagd.

Hiermede was de vergadering afgelopen, en werd nu een bezoek gebracht aan de boterfabriek op 5 minuten afstand, bij het gehucht Kloosterzande. Alleen zullen wij daarvan vermelden, dat de fabriek vóór drie jaar is gebouwd, dat begonnen werd met 160 koeien, dat dit aantal nu geklommen is tot 500 koeien, zoodat de fabriek vergroot is moeten worden, waarvan de kosten f 8000 bedroegen. Wel een bewijs dat de fabriek daar nitmuntend werkt en de zaak goed gaat.

Het Bestuur der Coöperatieve Stoomzuivelfabriek te Hontenisse heeft nogmaals aan de Prov. Staten het verzoek ingediend om onder de vrijstellingen, bedoeld in art. 9 van het besluit der Staten van 6 Juli 1888, ook op te nemen het vervoer van de volle melk van de hoeven of weiden der deelgenooten naar de fabriek en van de algeroomde en karnemelk van de fabriek terug naar die hoeven of weiden.

Gedep. Staten stellen thans aan de Staten voor, art. 9 van hun besluit van 6 Juli '88 te wijzigen als volgt:

1e. in punt k vervalt het woord: »versche" en wordt na »vervoeren" ingevoegd: of terugvoeren; zoodat litt. k aldus gewijzigd luidt:

Tol wordt niet geheven van:
de karren, wagens en dieren in gebruik bij landbouwers, welke enz. vervoeren of terugvoeren enz.

2e. tusschen de punten k en l wordt ingevoegd het volgende:
de karren, wagens en dieren, waarmede ten behoeve van eene coöperatieve fabriek uitsluitend melk wordt aangebracht en teruggevoerd van en naar gebouwen en terreinen, in gebruik bij leden der coöperatieve vereeniging.

Dit besluit treedt in werking 1 Mei 1896.

Ter toelichting van hun voorstel zeggen Gedep. Staten:
Uit de statuten van de bedoelde vereeniging is thans de bepaling weggelaten, dat ook melk van anderen ter bereiding kan worden aangekocht, zoodat zij nu zuiver coöperatief werkt.

Wij meenen, dat er wel aanleiding bestaat, om door het verleenen van vrijdom van tol de oprichting en instandhouding van dergelijke vereenigingen, welke den landbouwer ten goede komen, te bevorderen, doch dan eischt de billijkheid, dat ook aan andere landbouwers dezelfde vrijdom van tol verleend wordt, zoodat voortaan niet alleen het vervoer van versche melk, maar het vervoeren en terugvoeren van alle melk naar bij hen in gebruik zijnde gebouwen of terreinen vrij zal zijn.

Eindelijk is het wenschelijk, dat het besluit eerst op 1 Mei 1896 in werking treedt, omdat de termijn van verpachting der tolln op de wegen in het voormalig 5de district dan eindigt en bij de nieuwe verpachting met den verleenden vrijdom rekening zou kunnen gehouden worden.

In de MC. Van 8 nov. 1895 een uitvoerig verslag over de aan dit verzoek tot vrijstelling, tolheffing – is niet overgenomen!

f. Naar aanleiding van het verzoek van het bestuur der coöperatieve stoomzuivelfabriek te Hontenisse, om vrijdom van tol op den weg van Hulst naar Walzoorden voor het vervoer van melk.

Het voorstel van Ged. staten, tot inwilliging van het verzoek, wordt met 26 tegen 2 stemmen goedgekeurd.

KOLEN-VEREENIGING

„EIGEN BELANG”,
te Hontenisse.

AANBESTEDING

voor de levering van ongeveer
150.000 kilo RUHR KACHELKOLEN.

Opening der inschrijvingsbiljetten op **9 April**
a. s., 3¹/₂ uur n. m.

Voorwaarden te bekomen bij den Secretaris
P. J. R. DAMSTÉ.

Zierikzee, 9 Jan. Naar wij vernemen heeft de firma Wed. A. Anker Wz. alhier wederom eenige Northonpijpwellen geslagen: een in de Stoomzuivelfabriek „Luctor et Emergo” te Zonnemaire, een in de Stoomzuivelfabriek te Hontenisse (Zeeuwsch-Vlaanderen) en een op de hoeve van den heer Bouman te Nieuwerkerk en ten laatste twee in de Stoomzuivelfabriek „de Duif” te Nieuwerkerk en wel met 't grootste succes; de beide laatstgenoemden geven het water vanzelf op.

Werkelijk zijn deze pijpwellen een weldaad te noemen voor Zeeland, waar zoo dikwerf watergebrek heerscht.

De genoemde firma verdient lof voor haar werk en wij hopen, dat zij nog in verschillende plaatsen in de gelegenheid zal worden gesteld, hare bekwaamheid in het daarstellen van Northonpijpwellen te kunnen toonen.

Veel eieren leggen de Kippen

wanneer men **VAN DER WEJDENS Ochtendvoeder (Eiermeel)** voor Hoenders gebruikt.

Ook voor 't opfokken van Kuikens onmisbaar. Vluggere groei, snel in de veeren en spoedig aan de leg zijn de resultaten van dit voeder.

Reeds verscheidene jaren wordt dit voeder door gansch Nederland en op sommige plaatsen in België met groot succes gebruikt. Van niet één voeder leggen de kippen zooveel Eieren. Wordt geleverd in baaltjes van 5 kilo á f 1,—, 10 kilo á f 1.75, 25 kilo f 4,—, 50 kilo f 7.25, 100 kilo f 13.75.

Verkrijgbaar bij den Heer J. M. TIMMERMANS, Noordstr., Middelburg, en P. J. R. DAMSTÉ, Directeur Coöperatieve Roomboterfabriek te Hontenisse.

Waar niet vertegenwoordigd geschiedt de levering rechtstreeks door de **EERSTE NEDERLANDSCHE FABRIEK van OCHTENDVOEDER (Eiermeel)** voor Hoenders, van **A. van der Weijden Czn.**, Vlaar-
dingen.

In elke plaats één Vertegenwoordiger gevraagd.

Dir. Damstra deed meer dan boter maken, bovenstaande adv. (Coöp?) kolenhandel en bij deze was hij het verkoopadres van 'eiermeel'....

Vlissingse Courant, 08/02/1899; p. 1

Gisterenmorgen half 7 uur brak brand uit in de boterfabriek te Kloosterzande, en wel op een der zolders, waar het vaatwerk enz. wordt bewaard.

Door het spoedig aanwezig zijn van spuit A was de brand weldra geblusht en bepaalde deze zich tot den zolder met dak. De voorhanden vaten zijn, voor zoover die niet verbrand zijn, door den rook onbruikbaar geworden.

Alles was tegen brandschade verzekerd; oorzaak van den brand onbekend.

Ten half negen uur was de fabriek weer in werking.

Bovenstaand knipsel uit 1899 was in eerste instantie ook het laatste bericht wat ik tegen kwam van deze eerste fabriek in Kloosterzande. Volgens zuivelconsulent de heer C. Zwagerman werd de fabriek echter gesloten tussen 1907 en 1918. D.w.z. nog verder zoeken!

Enkele uren verder:

1904: Gevonden een knipsel uit de Middelburgsche Courant van 29 dec. 1904, over het pas opgerichte *Botercontrolestation Zeeland*, onder de leden werd de boterfabriek van Hontenisse genoemd.⁴

In **1909** kom ik een knipsel tegen met weer een ledenlijst van het B.C.Z. te Middelburg.

Nog steeds is Hontenisse hier lid van, als naam van de directeur wordt genoemd P.J.R. Damsté

De Zeeuw, 06/07/1912; p. 6/6

H. B. Boterhandelaren!

Vanaf heden heb ik als **Agent** voor mijne prima ROOMBOTER aangesteld: **J. M. Straub, Kloetinge.**

De Directeur der Stoomzuivelfabriek „Hontenisse” te Kloosterzande, **DAMSTÉ.**

1912: een advertentie die gaat over ‘mijn’ prima Roomboter. Mogelijk is de directeur nu eigenaar. Dat verklaard dan ook waarom er weinig meer in de couranten staat over deze boterfabriek!

1917: Zoals hiernaast is te lezen gaat het in dit knipsel – van 21 september 1917 – over directeur J.R.D. boterfabrikant te Hontenisse die wordt vrijgesproken van de overtreding der distributiewet.

In de MC. - zelfde datum - stond er vóór J.R.D. een P. d.w.z. Aannemelijk dat toen de boterfabriek nog bestond!

Zierikzeesche Nieuwsbode, 02/03/1909; p. 2/6

— De Nederl. regering had in den loop van 't jaar 1904 acht botercontrolestations. Het is gevestigd te Middelburg (B. C. Z.), en omvat Haamstede, „Luctor et Emergo”, directeur W. J. Mulder; 's-Heer-Arendskerke, „De Adelaar”, directeur J. Noteboom; Hontenisse, directeur P. J. R. Damsté; Kruiningen, directeur C. A. de Vlieger; Middelburg, „De Landbouw”, directeur L. Dekker & Cie; Nieuwerkerk, „De Duif”, directeur R. Homan; Stavenisse, „De Koe”, directeur M. P. Tazelaar; Vlissingen, directeur J. J. Hörstmann; Wemeldinge, „Het Hart”, directeur P. Lindenbergh.

Jaarlijksche opbrengst ongeveer 185,000 K.G. boter.

Vlissingse Courant, 21/09/1917;

RECHTSZAKEN.

De rechtbank te Middelburg heeft heden veroordeeld wegens:

vrijgesproken: J. R. D., 48 jaar, directeur boterfabriek te Hontenisse en L. G., 49 jaar, landbouwer te Graauw, beiden beklaagd van overtreding der distributiewet.

4 Volledige tekst met beschrijving *Botercontrolestation Zeeland* in de MAP Rinkes Borger en Botercontrole

1925 Kloosterzande tweede zuivelfabriek

Breskensche Courant 18-02-1925; p. 1/4

Boterprijzen in het 4e district en elders in 1925.

Vrijwel alle melk, die in het 4e district jaarlijks geproduceerd wordt, dient, voor zover ze niet nodig is voor de kalveren en voor de menselijke voeding, voor de bereiding van boerenboter. Jaarlijks wordt in het 4e district ongeveer 390.000 K.G. boerenboter bereid, dat is ongeveer 14 K.G. per hoofd der bevolking. Vrijwel al deze boter moet in de eigen streek verbruikt worden. Ze heeft daarenboven de concurrentie van elders ingevoerde fabrieksboter en van margarine die in toenemende mate gebruikt wordt. Een en ander heeft tengevolge dat er gedurende, meerdere maanden van het jaar meer boerenboter aangeboden wordt dan gemakkelijk te plaatsen is. Gevolg: moeilijke afzet en lage prijzen.

Dat die prijzen werkelijk laag zijn, blijkt uit de volgende opgave:

- I. Boterprijzen in 1923 (de gemiddelde prijzen van 52 weken opgeteld en door 52 gedeeld). Roosendaal (fabrieksboter, groothandel) *f*2,03. Oostburg, (gemiddelde veilingsprijs) 1,73½. Middelburg (Midden tussen particuliere en handelsprijs) *f*2.08.
- II. Boterprijzen in 1924 (uit de wekelijkse middenprijzen zijn de maandgemiddelden berekend. Door deze op te tellen en door 12 te delen kregen we het jaargemiddelde).

Maand	Roosendaal	Middelburg	Oostburg
Januari	2,41	2,36	2.24
Februari	2,31	2,20	2.25
Maart	2,15	2,06	1,89
April	2,03	1,99	1,88
Mei	2,06	1,75	1,33
Juni	1,93	1,97	1,57
Juli	2,20	2,41	1,70
Augustus	2,27	2,40	1,94
Sept.	2,45	2,40	2,10
October	2,63	2,43	2,13
Nov.	2,46	2,35	1,92
Dec.	2,61-	2,33	1,86
Gemidd.	2,29	2,22	1.90

We zien dat de verschillen nog al belangrijk groter zijn dan in 1923. In het 4e District maakte men per koe (gerekend op 100 K.G.) ruim *f*40,- te weinig door de lage boterprijs. Voor het gehele District betekent dat een verlies van minstens *f*150.000 in een jaar.

Dit verlies is maar op een manier te voorkomen, n.l. door gemeenschappelijke boterbereiding in fabrieken. De overproductie kan daar naar het buitenland.

Het vorig jaar zijn enige conferenties met vooraanstaande veehouders uit deze streek aan dit vraagstuk gewijd geweest. Voorlopig zonder resultaat. Men was er voor deze oplossing nog niet rijp. Misschien kunnen deze cijfers er de veehouders en hun vrouwen toe brengen deze zaak nog eens rijpelijk te overwegen.

Zwagerman.

Het voordeel der fabriekmatige zuivelbereiding.

De fabriekmatige zuivelbereiding heeft in den loop der jaren een grote verandering - wij mogen wel zeggen: een omwenteling - teweeg gebracht. Niet alleen heeft de fabriek, als verlengstuk der boerderij - een grote deel van de taak van boer en boerin overgenomen, maar zij heeft vooral een grote invloed gehad op de kwaliteitsverhoging van het product, zodat de Nederlandsche boter en kaas op de wereldmarkt konden meekomen. Dat dit weer van invloed was op den afzet en op den prijs dier producten, is duidelijk, en dat van het laatste de kleine boer, als leverancier aan de fabriek, niet minder profiteerde dan de grotere, is evenzeer een feit, dat echter nog lang niet door allen wordt gezien of erkend. Want hoe is er, en wordt nog vaak gesputterd, ook door de kleine lieden, tegen een behoorlijke bezoldiging van het personeel der fabriek, dat - menen ze - het niet zoveel beter behoeft te hebben dan zij zelf. Zij vergeten, dat het aan de fabriek is te danken, dat thans die prijzen worden gemaakt; dat de grondstof, de melk, belangrijk minder zou opbrengen, indien zij niet op de fabrieken werd verwerkt. Dit is thans nog zeer goed te illustreren, indien wij een vergelijking maken tussen de streken, waas de melk wel, en andere, waar ze niet naar de fabriek gaat.

Over de jaren 1924, 1925, 1926 was in de kleibouwstreken van Groningen, Friesland en West-Brabant de gemiddelde netto-opbrengst per 100 K.G. melk: f 8.75. Tot dat cijfer komt men eveneens voor een deel der provincie Zeeland, nl. Schouwen, Duiveland, Tholen, waar een gedeelte der melk wordt verkocht aan de zuivelfabrieken en aan Rotterdam. Daarna volgt, in dezelfde provincie, Walcheren, met een globaal gemiddelde van ongeveer f 8.40, dat is dus gemiddeld, per 100 K.G. 35 cent te weinig. Dit tekort betekent voor het gehele eiland ongeveer f 65.000 - zegge vijf-en-zestig-duizend gulden - per jaar. De eilanden Zuid- en Noord-Beveland lijden nog grotere scha, want daar brengt de melk gemiddeld ongeveer ½ ct. per K.G. te weinig op, wat een verlies betekent van plm. f 190.000 ! In West-Zeeuwsch Vlaanderen is, de toestand nog vrij wat ongunstiger daar komt men niet hoger dan tot een gemiddelde van f 7.59 per 100 K.G. Melk; van die gehele streek is dat f 1.16 per 100 K.G. te weinig, in totaal f 130.000 !

Het allerongunstigst is, in deze Oostelijk-Zeeuwsch Vlaanderen er aan toe; daar zijn de laagste boterprijzen. De melk bracht er gemiddeld f 7.55 per 100 K.G. op, of f 1.20 te weinig. Een verlies van f 160.000 ! De rijkszuivelconsulent, de heer Zwagerman becijfert voor Zeeland een geringere opbrengst uit de melk van een half miljoen gulden per jaar !

De primitieve bereidingswijze op de boerderij geeft meer arbeid en minder loon.

25 Jr. jubileum Coöp. boterfabriek Kloosterzande

Coöp. Zuivelfabriek te Kloosterzande jubileerde.

Onder grote belangstelling is Donderdag het 25-jarig jubileum gevierd van de Coöp. Zuivelfabriek „*Roomboter*” te Kloosterzande.

Het bestuur, met de heer H.A.A. baron Collot d'Escury als voorzitter, en de raad van commissarissen recipieerde in de morgenuren in hotel „*De Linde*”, waarna een officiële ontvangst ten gemeentehuize volgde.

In de middaguren werd een lunch gehouden, waarbij circa 480 personen aanzaten en in de avonduren kwam men bijeen in hotel Van Leuven, alwaar een cabaret-ensemble voor een onderhoudend programma zorgde.

Het jubileumfeest werd bijgewoond door o.a. de voormalige Rijkszuivelconsulent, de heer C. Zwagerman, diens assistent, de heer A. W. Sietema; de tegenwoordige Rijkszuivelconsulent, ir. W. L. Harmsen; de Prov. Voedselcommissaris, ir. J. P. Dorst; de heer M. J. Geluk, secretaris van de Kon. Ned. Alg. Zuivel Bond en vele anderen.

Gemeentehuis

Namens het gemeentebestuur van Hontenisse sprak de burgemeester, de heer C. J. van Hootegem, de jubilerende gasten toe, en hij herinnerde aan de oprichting van de C.B.K., in 1927, door o.a. de heren baron Collot d'Escury, Al. de Nijs en P. W. de Kock, die thans nog deel uitmaken van het dagelijks bestuur. Tevens memoreerde de burgemeester het grote aandeel in de totstandkoming van de fabriek van de toenmalige Rijkszuivelconsulent, de heer C. Zwagerman, die met zijn thans sinds kort gepensioneerde assistent, de heer A. W. Sietema, bij dit jubileum mede aanwezig was. De heer d'Escury dankte de burgemeester voor diens gelukwensen en waarderende woorden.

In de tot een stemmige feestzaal herschapen machinehal van de firma Weemaes-Kindt werd in de middaguren een lunch geserveerd, waar circa 480 genodigden en leden der coöperatie met hun dames aanzaten. Deze feestmaaltijd werd opgeluisterd door muziek van de C.B.K.-band.

Dank aan personeel.

Na het gezamenlijk zingen van het volkslied werd een dronk uitgebracht op H.M. de Koningin. In zijn welkomstwoord kon de voorzitter o.m. betrekken het gemeentebestuur van Hontenisse; de heer C. Zwagerman („zonder wiens steun wij nu dit jubileum niet hadden kunnen vieren”, aldus de heer d'Escury); de voorzitter van de Kamer van Koophandel voor Zeeuwsch-Vlaanderen, ir. C. A. L. Horstman; vertegenwoordigers van zusterfabrieken; de heer M. J. Geluk, secretaris van de Kon. Ned. Alg. Zuivel Bond; de Prov. Voedselcommissaris, ir. J. P. Dorst; vertegenwoordigers van de *Brabantse Zuivelbond*; de heer P. Lettinga Jr. namens de Nat. Coöp. Zuivelverkoopcentrale; de directie van de Boerenleenbank te Hon'tenisse; de Rijkszuivelconsulent, ir. W. L. Harmsen en vele anderen.

De voorzitter bracht dank, aan het personeel en in het bijzonder aan de heren P. W. de Koek, secretaris, en J. H. Durenkamp, directeur voor de gedurende deze kwarteeuw betoonde trouw en plichtsbetrachting.

Tijdens de lunch werden vele gelukwensen en waarderende woorden gesproken. Aan een mede-jubilerende employé, de heer J. Pauwels, overhandigde de voorzitter een stoffelijk blijk van waardering. In de avonduren kwam men bijeen in hotel *Van Leuven*, alwaar het Brabants cabaret-ensemble „*Klaveren Vijf*” voor een onderhoudend programma zorgde.

Provinciale Zeeuwse Courant, 30/04/1953

Ridder Oranje Nassau

Voorts werden benoemd tot Ridder in de Orde van Oranje-Nassau: **H. A. A. baron Collot d'Escury** te Kloosterzande.

Baron Collot d'Escury werd in 1895 in Kloosterzande geboren. Hij is rentmeester van het Kroondomein en voorzitter van de besturen van de Coöp. Suikerfabriek te Sas van Gent, de Coöp. Zuivelfabriek „Roomboter” te Kloosterzande (die onlangs 25 jaar bestond) en van de Vereniging tot bevordering van de Rundveeteelt in Zeeland. Ook is hij erelid van de Zeeuwse Landbouw-Maatschappij, reeds vele jaren raadslid van Hontenisse en dijkgraaf en ontvanger-griffier van verschillende polders in Oost-Zeeuwsch-Vlaanderen.

KLOOSTERZANDE EN OMGEVING

DE STREEK VAN HET RUNDVEE IN OOST-Z.-VLAANDEREN

„Zuiveldag” tijdens Z.L.M.-expositie

Kloosterzande en omgeving is in O.-Z.-Vlaanderen de streek van het rundvee. Zo telt het kroondomein bijv. een 600-tal kleinere pachters, die er enkele melkkoeien op na houden en vele bekende fokkers vestigden zich rond de roomboterfabriek te Kloosterzande.

De rundveestapel in O.-Z.-Vlaanderen groeide aan van 14.000 stuks in 1946 tot circa 22.000 dieren op heden. Dit alles vormde de aanleiding voor het bestuur van de kring Hulst der Z.L.M. om op de a.s. landbouwdagen een aparte dag voor het rundvee te houden, waaraan het cachet van een „zuiveldag” zal worden gegeven.

Bij de ruim 170 catalogusnummers zijn het jongvee en de melkkoeien sterk vertegenwoordigd en verder zijn verscheidene fok- en bedrijfsgroepen en ook afstammingsgroepen ingeschreven. Daarnaast werd eveneens een aanzienlijk aantal stieren ingeschreven.

Uiteraard geniet de „zuiveldag” de bijzondere belangstelling van het rijksveeteelt- en zuivelconsulentschap voor Zeeland en zo komt er dan op de expositie een aparte

afdeling zuivel en melkwinning.

Met medewerking van een aantal firma's op het gebied van inrichtingen veestallen en machinaal melken, wordt een stand ingericht, waar op gezette tijden een aantal koeien machinaal wordt gemolken.

Verder zal in deze stand vooral de aandacht worden gevestigd op de juiste inrichting van de stal, de verzorging van het vee, de melkwinning en -bewaring en de reiniging van de melkmachine. Ook het handmelken volgens de moderne methode, zal op de keuringsdag van 't rundvee worden gedemonstreerd.

Van de tentoongestelde hulpmiddelen kunnen hier worden genoemd o.a. hand-, elektrische- en vacuumentondues, elektrische veereinigings, hoornrichters, naadloos melkgereedschap, spanriemen en -touwen enz.

Daar ook het koelen van de melk, voor behoud van haar kwaliteit, speciale aandacht vraagt, zal het koelen volgens een goed systeem eveneens worden getoond.

Verder worden nog tijdens de tentoonstellingsdagen in de open lucht, door middel van spiegelprojectie, continu films vertoond op het gebied van melkhygiëne en het doelmatig melken met de melkmachine, evenals de kleurenfilm „Land van melk”.

Ook Coöperatie gaat als rechtspersoon niet vrijuit Kwartet boter-intriganten voor de Economische Politierechter

Directeur van Zuivelfabriek uit Kloosterzande kreeg zes maanden

MIDDELBURG, 15 November. - Het Zeeuwsvlaamse kwartet boter-intriganten, dat Dinsdagmorgen voor de Econ. Politierechter, mr P. van Empel, stond, had, zoals het gezegde luidt, de boter beter aan de galg kunnen smeren. Dit had hen - ofschoon deze handeling, moreel ook niet bepaald op hoog peil staat! - wellicht uit de handen van de Justitie gehouden en ook uit het Huis van Bewaring, waar drie van hen nog steeds toeven. Zij lieten echter de galg de galg; de boter ging in grote hoeveelheden over de Belgische grens.

De „spits van de pyramide”, zoals de Econ. P. rechter hem noemde, was de directeur van een zuivelfabriek uit Kloosterzande, de 43-j. A.G.H.O., die, aldus zijn verdediger, mr C. C. Wabeke uit Terneuzen, slechts uit idealisme gehandeld zou hebben: hij wilde zijn kleine fabriek omhoog helpen. Hij verdiende aan de boter slechts een halve cent per kg, de premie voor de extra-omzet. De Officier, mr Ph. M. Schenkenberg van Mierop, noemde zijn handelingen echter een voorbeeld van grote brutaliteit; hij vroeg zich af hoeveel tonnen boter niet in de smokkelauto's geladen zijn, die „gewoon” voor de fabriek de waren afhaalden.

Mr Schenkenberg deelde voorts mee, dat hij zeker van plan is de Coöp. Zuivelfabriek - als rechtspersoon - te horen. Als het bestuur van des directeurs handelingen niet op de hoogte geweest is, dan is hier sprake van onoplettendheid. Het was een publiek geheim, vervolgde de Officier, alleen de manier om toe te slaan moest gevonden worden. Hij eiste zes maanden gevangenisstraf zonder aftrek.

De 52jarige pluimveehouder C. D. B. uit Hontenisse bekende, dat hij een tocht had meege maakt naar de botermijn in Den Bosch in plaats van de waren toen bij de zuivelfabriek af te laden, werden deze op het erf van een zekere C. opgeslagen.

In dit verband merkte mr Van Empel op: „*Deze boter was niet bepaald bestemd om arme negerkindertjes mee te verkwikken*”. B. was de tussenpersoon, die de opslagplaatsen ensceneerde. B. betuigde zijn spijt. „Het staat me zo flauw voor, dat U dat al eens eerder tegen me gezegd hebt!” kreeg hij van de Econ. Politierechter ten antwoord.

MET DUIZENDEN KILO's.

Voor O. had mr Van Empel ook weinig waardering; deze man verblijft nog niet lang in Zeeuwsch-Vlaanderen en reeds nu is hij „*tussen gelopen*”, zoals hij het zelf uitdrukte. „*Dat heeft Uw voorganger nog niet weten te voorkomen*”, smeerde de Econ. Politierechter hem op het niet bepaald droge brood.

Het geknoei heeft bijna een jaar geduurd; bij duizenden kilo's tegelijk ging de boter naar België. Na het requisitoir van de Officier en het pleidooi van de raadsman veroordeelde mr Van Empel de directeur tot 6 maanden gevangenisstraf met aftrek van voorarrest, waarvan 3 maanden voorw. met een proeftijd van 2 jaar.

Tegen B. eiste mr Schenkenberg 4 maanden met aftrek. Hij noemde B. iemand, die zich op grote schaal met de smokkelarij bezig houdt.

De proeftijd van een voorwaardelijk opgelegde straf liep nog. Mr W. F. P. Kurtz schetste zijn cliënt als de man, die niet uit de vicieuze cirkel kon komen. Hij vond de eis aan de hoge kant. Mr Van Empel vonniste echter conform.

J. A. B., een 35-jarige handelaar uit Wilrijk in België, zou de boter hebben afgenomen. De Hulster veehandelaar A. van B. zou in deze transactie een bemiddelende rol gespeeld hebben - ook hij moest zich dus verantwoorden, waarmee het kwartet werd gecompleteerd.

GRAAG AGENT.

Van B. wilde graag agent voor de zuivelfabriek worden en bracht de Belg naar de fabriek. „*Er werd geen cent te veel betaald!*” zei Van B. „*Maar het ging allemaal richting België*”, kaatste mr Van Empel terug. Administratief ging de boter naar verschillende winkeliers, die door Van B. werden gerecruteerd.

Maar de Belg zei: „*Ik ben met Van B. nooit op de fabriek geweest!*” De directeur O. merkte toen op: „*Hij is herhaaldelijk bij mij geweest, ik kende hem als George!*”

NIET DE GROTE MANNEN.

Mr Schenkenberg noemde de Belg de man, die de boter naar België uitvoerde. Drie maanden geleden werd hij eveneens veroordeeld voor smokkel - hiervoor bevindt hij zich thans nog in het Huis van Bewaring. Hij eiste vier maanden, met onmiddellijke gevangenneming - hetgeen uiteraard pas nodig is bij zijn vrijkomen over twee weken!

Mr Kurtz verdedigde hem. Degenen, die terechtstaan, aldus de raadsman, zijn niet de grote mannen. Maar de kleine B., de Belg, wil men ervoor op laten draaien. Hij vroeg vrijspraak. De Belgische handelaar werd conform de eis veroordeeld.

Als verdediger van Van B. vond mr W. K. H. Dieleman de bescheiden plaats in het kwartet, als door de Officier geschetst, volkomen op zijn plaats. Deze werd eveneens conform de eis tot 30 dagen, waarvan 17 voorwaardelijk - de 13 dagen zijn inmiddels uitgezeten - met een proeftijd van drie jaar, veroordeeld.

HAAGS GERECHTSHOF VIER MAANDEN VOOR SMOKKEL IN „KLOOSTERZANDE-ZAAK;

Ook Axelaar bezweek voor de verleiding

„Ik ben onschuldig aan deze smokkel”, huilde de 36-jarige Belgische handelaar J. A. B. voor het Haags gerechtshof, waar hij in beroep was gekomen van een vonnis waarbij hij was veroordeeld tot vier maanden gevangenisstraf met bevel tot onmiddellijke gevangenneming. Hij gaf wel toe in andere smokkelarijen betrokken te zijn geweest.

Het ging hier om een geval waarbij de 44-jarige directeur van een zuivelfabriek te Kloosterzande, A. G. H. O., die als getuige werd gehoord, mede in het komplot betrokken was en ook de 38-jarige veehandelaar A. van B. uit Hulst.

De directeur leverde de boter z.g. aan winkeliers af, die ook tekenden voor de ontvangst. In werkelijkheid ging de boter echter de grens over. Hiervoor zorgde de Belg „George”. Toen de zaak was uitgekomen hadden zowel de directeur als de veehandelaar deze verdachte als „George” aangewezen. In totaal waren zes à zeven -maal partijtjes boter naar België verdwenen. De verdachte meende dat een zekere Nonneman, die bij een smokkelarij was doodgeschoten, in werkelijkheid die George was geweest, maar dat de veehandelaar niet wilde bekennen met deze beroepssmokkelaar te hebben samengewerkt.

De procureur-generaal merkte op, dat niet naar voren was gekomen dat verdachte het niet was geweest, maar dat wel het getuigenbewijs was geleverd, dat verdachte wel degelijk George was. Hij requireerde bevestiging van het vonnis met aftrek van voorarrest. In dit uitzonderlijke geval deed het Haags gerechtshof na raadkamer direct uitspraak. De vier maanden gevangenisstraf werden bevestigd, echter met aftrek van het voorarrest tot op heden. De 22e van deze maand zal de Belg nu vrij komen.

HOGERE STRAF GEVRAAGD.

De procureur-generaal bij het Haags gerechtshof eiste 500 gulden boete of een maand en twee maanden gevangenisstraf voorwaardelijk met drie jaar proeftijd tegen de 38-jarige groothandelaar in boter A. J. S, uit Axel. Deze was in eerste instantie wegens een misdrijf volgens het deviezenbesluit veroordeeld tot 100 gulden boete of 20 dagen en één maand voorwaardelijk. De verdachte had tweemaal een partij boter van 900 kg gebracht bij de beroepssmokkelaar M. Hij deed dit op verzoek van een klant, een zekere B., maar hij wist wel dat deze boter voor smokkel bestemd was. De laatste keer was verdachte gesnapt en was de boter in beslag genomen. In de zaak tegen M. was de boter verbeurd verklaard. Verdachte had het geld bij deze aflevering nog niet ontvangen en hij leed daardoor een strop van 4000 gulden. Via het hoger beroep probeerde hij alsnog de opbrengst van de in beslag genomen boter terug te krijgen.

De procureur-generaal meende, dat dit formeel onmogelijk zou zijn, daar de boter in een zaak tegen een andere verdachte was verbeurd verklaard. Hij schetste vervolgens hoe dit een van de talloze gevallen van botersmokkel in Zeeuwsch-Vlaanderen is. De verdachte had acht verschillende verklaringen afgelegd, maar tenslotte heeft hij toch bekend. De procureur-generaal wist wel dat verdachte een behoorlijk iemand is en geen bekende smokkelaar. De opgelegde straf vond hij echter te laag voor een dergelijk bedenkelijk geval.

De verdediger van S. schetste hoe verdachte de eerste maal te goeder trouw boter ging afleveren bij B. Deze was niet thuis en hij werd verwezen naar de smokkelaar M. Toen wist hij wel wat voor zaakje het was, maar hij had toen reeds kilometers gereden om de boter af te leveren. In deze zaak was M. er af gekomen met 200 gulden boete en een voorwaardelijke straf. De raadsman meende dat zijn cliënt in verhouding hiermede toch wel erg zwaar moest boeten. Het hof zal 15 maart arrest wijzen.

VONNIS ECONOMISCHE POLI T I ERECHTER.

Roomboterfabriek Kloosterzande moet tweemaal f 10.000 betalen

Coöperatie bevorderde smokkelen van aantal partijen boter naar België

„Wij lopen al jarenlang telkens tegen deze fabriek op. Ik heb de stellige overtuiging, dat daar in de laatste jaren een beheer is geweest, dat die naam niet mag dragen. Bij het bestuur is geen besef voor een behoorlijk beheer en dit schept de achtergronden voor dergelijke knoeierijen”, aldus dinsdag de economische politierechter te Middelburg, mr. P. van Empel tijdens de behandeling van de zaak tegen de Coöperatieve Zuivelfabriek „Roomboter” te Kloosterzande (gemeente Hontenisse).

Deze behandeling was eigenlijk de afronding van een geheel, dat begon toen in november van het vorig jaar verschillende individuele verdachten terechtstonden wegens hun medewerking aan en de uitvoering van botersmokkel naar België. De directeur van deze fabriek, A. G. H. O., was de voornaamste verdachte en kreeg toen 4 maanden gevangenisstraf. In zijn requisitoir kondigde destijds de officier van justitie, mr. Ph. M. Schenkenberg van Mierop, aan, dat tegen de Coöperatie een afzonderlijke vervolging zou worden ingesteld. Deze verdachte was thans o.m. vertegenwoordigd door de directeur. Er klonk een zware eis: f 30.000 boete en de verplichting tot het betalen van een waarborgsom van f 30.000 binnen één maand, die gedurende 3 jaar ter beschikking moet blijven. De rechter verving in zijn uitspraak beide genoemde bedragen door f 10.000.

Bijna een jaar achtereen zijn door toedoen van genoemde verdachten - en nog een aantal - andere, die thans ook terechtstonden - grote partijen boter over de grens gevoerd een en ander - volgens de tenlastelegging - met medeweten van het bestuur der coöperatie. Het ging de fabriek reeds jarenlang minder goed en men zou in deze illegale boterhandel een middel hebben gezien de omzet op te voeren, hetgeen ook wel gelukt is. Op de fabriek werden de aangevoerde en geproduceerde partijen zogenaamd verhandeld. Daarbij was dan steeds een handelaar of detaillist in boter aanwezig - die iets kreeg voor zijn moeite.....- om de zaak een legaal tintje te geven.

De boter werd dan meestal tijdelijk opgeslagen bij verschillende leden van de coöperatie, die ook al een bedragje toegestopt kregen. Een Belg haalde de partijen dan af en bracht deze illegale boter over de grens. Er is in de boezem van de coöperatie nogal wat beroering ontstaan na, het justitieel ingrijpen in deze zaak. Het bestuur onder voorzitterschap van H. A. A. Baron C. d'E. trad zelfs af en er kwam een nieuw bestuur.

Als getuige verscheen ter zitting een hoofdassistent van 's Rijksbelastingen, die de bescheiden van de coöperatie had gecontroleerd. Hij verklaarde o.a., dat daaruit wel bleek, dat een dergelijke grote omzet niet op normale wijze tot stand was gekomen. „Dit bedrijf heeft op zeer grote schaal gezwendeld”, zo zei de officier in zijn requisitoir, „het moeten tienduizenden en tienduizenden kg. zijn geweest”. In de toekomst, zo had de officier zich gedacht, is er voor deze fabriek misschien een onderbewindsstelling nodig, hoewel zulks vrij moeilijk uitvoerbaar is.

„Gruwelijk zwaar”

Raadsman van de coöperatie was mr. G. Tichelman uit Terneuzen. Deze verklaarde, dat de coöperatie directeur O. na diens gevangenschap weer teruggenomen had, omdat deze er niets aan heeft verdiend. Mr. Tichelman betreurde overigens, dat thans deze zaak weer apart wordt behandeld en betoogde, dat het bestuur niet van deze feiten afgeweten heeft. De eis noemde pleiter „gruwelijk zwaar”. „*De fabriek kan haar faillissement wel aanvragen*”, zei hij. Mr. Tichelman legde er nog de nadruk op, dat er nadien geen onregelmatigheden meer voorgekomen zijn en dat zulks niet meer zal gebeuren.

„Natuurlijk heeft het bestuur wel begrepen op welke manier de directeur de omzet bevorderde”, repliceerde de politierechter hierop. *„Het zou zeer onverstandig geweest zijn wanneer men de directeur niet had teruggenomen”.* Daarop sprak mr. Van Empel het vonnis uit voor de coöperatie.

Naast deze rechtspersoon, die de hoofdverdachte was, waren er nog twee verdachten, namelijk P. J. M. A. uit Hulst, winkelier en G. J. van K. uit Hontenisse, landbouwer. Eerstgenoemde was als „*vlag-die-de-lading-dekte*” opgetreden, dat wil zeggen in naam werd een partij boter aan hem verkocht, in feite echter niet. Hij kreeg daarvoor f0,15 per kg. Ook is er o.a. een keer 3.000 kg boter bij hem opgeslagen geweest. Laatstgenoemde verdachte verleende medewerking door zijn schuur enkele malen voor opslag beschikbaar te stellen. Hij kreeg daarvoor f50 per keer.

Tegen verdachte A. eiste de officier thans een maand gevangenisstraf met sluiting van zijn detailhandel in boter voor één jaar en tegen Van K. één maand voorwaardelijk. Als raadsman van A. trad op mr. P. C. Adriaanse uit Middelburg. Deze vond, dat zijn cliënt straf moest ondergaan, maar dat de eis te hoog was. Mr. W. K. H. Dieleman uit Middelburg pleitte voor Van K. Hij voerde verschillende verzachtende omstandigheden aan en zei o.a., dat wat verdachte deed slechts te maken had met het beginstadium van de gehele affaire. De economische politierechter legde tenslotte A. een boete van f500 subs. 50 dagen op en een voorwaardelijke sluiting van zijn zaak met een proeftijd van 2 jaar en Van K, een boete van f200 subs. 40 dagen.

CIJFERS

Tijdens de jaarvergadering van de zuivelfabriek „Roomboter” N.V. te Hontenisse werden enkele interessante cijfers genoemd. Zo bleek o.m., dat de fabriek in 1956 ruim 350.000 liter flessen melk verwerkte, 100.000 liter karnemelk, 71.000 liter yoghurt en 10.000 liter chocomel. En dat alles terwijl de Zeeuws-Vlaamse veestapel sinds 1950 terugliep van 7000 tot 6000 melkkoeien!

KLOOSTERZANDE. — Namens de Coöp. Zuivelfabriek werd te Kloosterzande aanbesteed de bouw van drie woningen in Hontenisse. De hoogste inschrijver was L. de Bruyn en Zn, te Hulst, voor f 67.800, de laagste was L. Lansu te Clinge voor f 59.650. Het werk is aan de laagste inschrijver gegund.

Zilver te Kloosterzande

Ter gelegenheid van het veertigjarig bestaan van de cooperatieve zuivelfabriek te Kloosterzande werd de zilveren medaille verbonden aan de orde van Oranje Nassau door burgemeester C. J. van Hootegem van Hontenisse uitgereikt aan de heren B. Verschuren en A. Pauwles, respectievelijk commissaris en chauffeur, in verband met hun veertigjarige dienst bij de fabriek te Kloosterzande.

Provinciale Zeeuwse Courant, 1971-07-08

ACTIECOMMITÉ OPGERICHT

Leden coöp. Zuivelfabriek „*Eensgezindheid*” ontevreden over te lage melkprijzen.

Zie bij IJzendijke

ALS LEDENVERGADERINGEN AKKOORD GAAN

Zuivelfabrieken in Zeeland en West-Brabant gaan fuseren

DUIZEND ZEEUWSE MELKVEEHOUDEERS BIJ BETROKKEN

ROOSENDAAL - De coöperatieve zuivelfabrieken in zuidwest-Nederland gaan volgend jaar fuseren, als tenminste de ledenvergaderingen akkoord gaan met een voorstel van een werkgroep om begin 1972 het samengaan tot een feit te maken. In Zeeland betreft het de zuivelfabrieken in Middelburg, IJzendijke en Kloosterzande met ruim 1000 veehouders en ongeveer 100 personeelsleden.

In West-Brabant zijn er bij betrokken de fabrieken in Roosendaal/Wouw, Zundert, Etten-Leur en Rijsbergen. Als de fusie doorgang vindt zal er een nieuwe coöperatieve vereniging ontstaan, met een totale melkaanvoer van 152 miljoen liter (gebaseerd op de cijfers van 1971) geleverd door ongeveer 2500 veehouders in totaal.

De nieuwe coöperatie, die waarschijnlijk Roosendaal als zetel zal krijgen zal zijn ingericht voor de levering van boter, consumptiemelk, kaas, melkpoeder en soortgelijke produkten. De besturen zij na een grondige bestudering tot de overtuiging gekomen dat door het vormen van een grote eenheid de melkinzameling en -verwerking rationeler zal kunnen geschieden en de afzetting doelmatiger kan worden gerationaliseerd.

West-Brabant en Zeeland zullen daarmee de lijn van de ontwikkelingen volgen, die in het overige deel van Brabant en Limburg al reeds heeft geleid tot de groepering van het overgrote merendeel der zuivelcoöperaties, namelijk Campina (Oost-Brabant en Limburg), De Maasvallei, Centraal Brabant (Tilburg en Den Bosch) en Breda met Baarle-Nassau.

Als nu ook West-Brabant en Zeeland fuseren, zullen deze vijf coöperatieve zuivelverenigingen 90 procent van de coöperatieve melkaanvoer in het zuiden verwerken.

Als de ledenvergadering, die men in de eerste maanden van 1972 hoopt te houden, met de voorstellen akkoord gaan, kan de fusie nog voor Pasen, 1972 haar beslag krijgen.

De heer A. Poppe, veehouder te Middelburg, en voorzitter van de coöperatieve Melkinrichting in de Zeeuwse hoofdstad gaf in zijn kwaliteit van voorzitter van de 'werkgroep fusie' woensdag ten kantore van de Verenigde coöperatieve zuivelbedrijven West-Brabant GA in Roosendaal een toelichting op de fusieplannen.

„Twee jaar geleden zijn er besprekingen begonnen over een fusie van de coöperaties in de drie zuidelijke provincies, aldus de heer Poppe, „maar dit bleek vanwege diverse problemen niet haalbaar”.

Inmiddels zijn in andere gedeelten van Brabant fusies al een feit geworden. In West-Brabant en Zeeland is het nu op bestuurlijk vlak voor elkaar. Het fusievoorstel moet nog besproken worden in de algemene ledenvergaderingen, maar de heer Poppe verwachtte, dat het antwoord 'ja' zou luiden.

Kosten

Hij noemde de fusie een pluspunt voor de boeren mede in verband met de marktbeïnvloeding. Ook de kosten - die in de zuivelwereld ontzaglijk toenemen - kunnen door de fusie worden teruggedrongen.

„Als we het niet doen, kost het ons nog meer geld, en dat kunnen we ons niet permitteren”, aldus de heer Poppe. Hij zag mogelijkheden op het gebied van de consumptiemelk, de kaas, de boter en de melkpoeder. Hij dacht daarbij aan productieconcentratie en productieplanning, „niet hier wat van dit en daar wat van dat”. Ook op het gebied van het verpakkingsmateriaal - „het is niet alleen meer de fles” - zag hij mogelijkheden „om bij de tijd te blijven”.

Een werkcommissie, bestaande uit de directeurs van de zeven betrokken bedrijven en de voorzitters van de coöperaties hoopt dus binnen betrekkelijk korte tijd de zaak in uitvoering te brengen. De nieuwe coöperatie zal waarschijnlijk geen éénhoofdige directie krijgen, maar een directieraad, die uit haar midden een voorzitter zal benoemen.

Onder een noemer

„Wij blijven er naar streven om in de toekomst alle coöperatieve zuivelfabrieken in het zuiden onder één noemer te brengen”, deelde de heer Poppe mee. Twee jaar geleden is er in de zuidelijke provincies al een nv opgericht, die een combinatie vormt van alle bedrijven, die 'overmelk' verwerken en exporteren, de ZNM.

De heer H. Witteveen, directeur van de VCZ. in Roosendaal en woordvoerder van de betrokken directies wees er op dat in het basisstatuut voor de nieuwe coöperatie waar het de financiële zijde betreft sprake zal zijn van een beperkte aansprakelijkheid van de leden, in plaats van geen bepaalde aansprakelijkheid zoals voorheen. „De boeren staan meestal wat gereserveerd tegenover grote coöperaties, maar in het basisstatuut zullen regels worden ingebouwd, die hun inspraak voldoende garanderen”, aldus de heer Witteveen.

Personeel

Voor het personeel - in totaal een 300 werknemers - zal de fusie geen kwalijke gevolgen hebben. De werkgelegenheid wordt gehandhaafd. Zelfs ontslagen op kleine schaal zijn niet te verwachten, deelde de heer Witteveen mee. Er is met de vakbonden overleg gepleegd. Ook de ondernemingsraden zijn ingelicht, en ook het personeel is inmiddels op de hoogte gebracht.

Het gebied van de nieuwe coöperatie omvat 500.000 consumenten. De omzet bedraagt op basis van de cijfers van 1970 bijna 75 miljoen gulden. Als de algemene vergaderingen de fusie aanvaardden, zal worden geprobeerd deze met ingang van 1 januari 1972 - met terugwerkende kracht dus - ingang te doen vinden. Voor zover het Zeeland betreft blijft Zuid-Beveland buiten beschouwing. Dit eiland is het wingebied van een particuliere maatschappij, de aan het Zwitserse concern Nestlé verbonden 'Hollandia', die een melkontvangststation in Goes heeft, waarvan de melk in Oud-Gastel bewerkt wordt.

Bij de overwegingen, die tot het fusievoorstel hebben geleid, heeft ook de komende harmonisatie in de EEG zwaar gewogen. „Straks gaan de grenzen ongebreideld open. Dan moeten we aan de concurrentie het hoofd kunnen bieden”, aldus de heer Witteveen, die in die harmonisatie echter ook voordelen zag. Roosendaal levert op bescheiden schaal reeds slagroom aan Antwerpen, en de fabriek in Zundert zet wekelijks al een 20 ton karnemelk af naar België.

De heer Witteveen wees op de snelle ontwikkeling in de melkveehouderij in Brabant. Wel 40 procent van de kleinere bedrijven is daar verdwenen, maar de grotere bedrijven hebben in tien jaar tijds voor een melkaanvoerstijging van 50 procent gezorgd, hetgeen wil zeggen, dat er nu per boerderij 2½ maal zoveel melk wordt geproduceerd.

Zeeland

In Zeeland is de zuivel gestabiliseerd. In Walcheren deed zich een ongeveer gelijke tendens voor, deelde de heer J. Lampert, directeur van de Melkinrichting *Walcheren* mee. In Walcheren steeg de produktie van 19 miljoen kg melk in 1959 tot 29 miljoen kg in 1971, terwijl het aantal veehouderijbedrijven er terugliep van 900 tot 450. Rond IJzendijke steeg de produktie met 20 procent.

Aan het slot van de persconferentie constateerde de heer Poppe, dat er een ontwikkeling is naar grotere eenheden in de agrarische sector - 'plan Mansholt of niet' -, maar de regeringen in de EEG-landen hebben zich niet aangepast. Dat is de fout, maar dat heeft Mansholt niet zo bedoeld". De heer Poppe achtte de financiering voor de schaalvergroting het grote knelpunt. „De regering wijst wel op de concurrentievervalsing op agrarisch gebied in het buitenland, maar dat wijzen alleen is geen oplossing”, aldus de heer Poppe.

DR. IR. VAN BEEKOM WAARSCHUWT LEDEN COÖPERATIES: „Afwijzen fusie melkfabrieken is een economische zelfmoord”

„MELK IS IN DE LIFT”

KOEWACHT - De hoofdingenieurdirecteur voor de bedrijfsontwikkeling in Zeeland, dr. ir. C. W. C. van Beekom heeft dinsdagmiddag in Koewacht gepleit voor het aanvaarden van de voorgenomen fusie tussen verschillende Zeeuwse melkfabrieken, waaronder die van Walcheren en de fabrieken uit Kloosterzande en IJzendijke. „Het is gelijk aan economische zelfmoord als de leden van de coöperaties de fusie afstemmen. Nu de besturen overeenstemming hebben bereikt is het verstandig dat de boeren ook ja zeggen tegen de samenvoeging”, zei de heer Van Beekom op een vergadering over rundveehouderij bij de heer A. Schipper in Koewacht. Hij stelde dat de fusie een voorwaarde is om de melkveehouderij in Zeeland gezond te maken.

„Voor de toekomst zijn er gunstige perspectieven als er minder bedrijven komen met meer dieren per bedrijf en als verwerking en afzet geconcentreerd worden. Vreemd genoeg is er nu - na de boterberg - eerder een tekort aan melkprodukten. De melk zit in de lift en het tekort zou wel eens structureel kunnen worden”, dacht dr. ir. Van Beekom. Hij wees er wel op dat een belangrijk knelpunt het financieren van de gebouwen kan zijn omdat daarvoor veel geld nodig zal zijn. „Maar die investeringen zijn gerechtvaardigd als er sprake is van een bedrijf met een jonge boer of een boer met een opvolger. Als een jonge boer weet wat hij wil, hij beschikt over een goed vakmanschap en een zeker eigen vermogen, dan moet het mogelijk zijn”.

De HID voor de bedrijfsontwikkeling in Zeeland noemde het frappant dat op de Zeeuws - Vlaamse bedrijven het aantal stuks melkvee gemiddeld aanzienlijk lager ligt dan het landelijk gemiddelde (5 tegen 13,1), terwijl met name de grenskant erg goed grasland heeft. „Uiteraard heeft dat lage aantal consequenties voor de verwerking in de fabriek, vooral de transportkosten worden nogal wat hoger. Als we zien dat de gemiddelde dagproductie in Zeeland van melk hoger ligt dan in de rest van Nederland is het toch vreemd dat de melkveehouderij hier achter blijft. De mogelijkheden zijn er, dus ik zou zeggen: Zeeland, waar blijf je”.

Die voorzichtigheid van de Zeeuwse boeren werd later tijdens de forumdiscussie enigszins verklaard. Iemand vroeg zich namelijk af of het met de melkveehouderij niet dezelfde richting uit zou gaan als met de fruitteelt: „Die sector leek enkele jaren geleden ook nog gunstig, maar valt nu zwaar tegen. Lopen we in de melkveehouderij niet hetzelfde risico?” De heer Van Beekom had daar duidelijk minder angst voor. „De fruitteelt is totaal anders dan de melkveehouderij. Er was al voorspeld dat het met het fruit mis zou gaan en bovendien heeft de fruitcrisis een politieke achtergrond, die we vooral in Frankrijk moeten zoeken. De verwachting is overigens dat we in 1975 over het dieptepunt in de fruitsector heen zullen zijn, er is ook daarvoor nog toekomst

Wat betreft de melkveehouderij moet ik zeggen dat niet alleen de Fransen, maar ook wij af en toe vreemde zettingen doen, die niet stroken met afspraken in EEG-verband. Wel is het zo dat de verschillende fiscale systemen en de monetaire situatie voor ons ongunstig kunnen werken, maar daar wil ik nu niet op ingaan”, zei de heer Van Beekom. De forumdiscussie met de ongeveer 70 aanwezigen beperkte zich verder tot technische probleempjes (zoals het verbouwen van de stallen) bij uitbreiding van of omschakeling naar een veestapel.

STREEKNIEUWS

Gunstige melk-productieprijs

Op de te Oosterland gehouden vergadering van melkveehouders, werd gewezen op het gunstige verschil, dat de melkveehouders voor hun melk ontvangen op Schouwen-Duiveland tegenover die in Zeeuws Vlaanderen. De Zeeuws Vlamingen gaan zich nu ook beter organiseren. De fabrieken te Kloosterzande en IJzendijke gaan samen met Middelburg, Roosendaal-Wouw, Etten, Zundert en Rijsbergen één blok vormen van zeven coöperatieve fabrieken 2500 melkveehouders goed voor 160 miljoen kilo melk. Dit nieuwe blok sluit niet aan bij de C.M.C. maar bij de Z.N.M. Zuid Nederlandse Melkindustrie (met hoofdzetel) in Roermond.

Provinciale Zeeuwse Courant, 1972-03-18;

IN ZEELAND EN WEST-BRABANT

Zuivelcoöperaties (7) stemmen over fusie

GEEN GEVAAR PERSONEEL

MIDDELBURG - De leden van de zeven coöperatieve zuivelfabrieken in Zeeland en West-Brabant krijgen dinsdagavond gelijktijdig de gelegenheid te stemmen over een voorstel tot volledige fusie. Daardoor zal een nieuwe vereniging ontstaan onder de naam „*Verenigde Coöperatieve Zuivelbedrijven Brabant-Zeeland G.A.*” bij verkortig: VCZ.

Als de fusie doorgaat, betekent deze in feite de laatste fase van schaalvergroting „onder de grote rivieren”: vele andere verenigingen in Brabant en Limburg zijn reeds voorgegaan en zijn nu opgenomen in vijf grotere coöperatieve verenigingen. Verdere schaalvergroting tot één grote vereniging voor Zeeland, Brabant en Limburg, ligt nu in het verschiet.

De bij de op handen zijnde fusie betrokken verenigingen zijn: Verenigde coöperatieve zuivelbedrijven *WestBrabant*, G. A. te Roosendaal, coöperatieve zuivelfabriek en melkinrichting *Kloosterzande*, de coöperatieve zuivelfabriek *De Hoop* te Etten-Leur, coöperatieve zuivelfabriek *Eensgezindheid* G. A. te IJzendijke, coöperatieve stoomzuivelfabriek. *St-Bavo* te Rijsbergen, coöperatieve zuivelfabriek *Landbouwers Welvaren* te Zundert en, tot slot, de coöperatieve melkinrichting en zuivelfabriek *Walcheren* te Middelburg.

Gerekend naar de huidige cijfers, zullen zij gezamenlijk een jaaromzet hebben van 160 miljoen kilogram melk. Bij de fusie zijn ongeveer 2.500 leden-melkleverancier; betrokken en naar schatting 300 personeelsleden. Volgens de heer Lampert, directeur van de zuivelfabriek '*Walcheren*' te Middelburg, zal na de fusie zeer waarschijnlijk een reorganisatie van de huidige produktieplaatsen volgen, maar zal hierdoor geen afvloeiing van personeel nodig zijn.

Bij eventuele wijzigingen van de produktiekwantiteit in de verschillende huidige fabrieken, zal worden gewerkt met een door de SER goedgekeurd sociaal plan, hetgeen er op neer komt dat eventueel overbodig personeel elders binnen de vereniging kan worden geplaatst. Volgens de heer Lampert is het niet onwaarschijnlijk dat een of meer zuivelfabrieken het in fusiegebied worden opgeheven door verschuiving in de produktie.

Aanpassing

De reeds op bestuurlijk niveau in principe overeengekomen fusie, is geen gevolg van noodlijdende „toestanden” bij de verenigingen, maar veeleer een aanpassing aan de elders in het land optredende schaalvergroting met als achtergrond de per 1 april volledig vrijgegeven in- en uitvoer van melk en melkprodukten in EEG-verband, waardoor het des te meer noodzakelijk wordt de, belangen te bundelen.

De fusie waarover reeds een aantal jaren - aanvankelijk in veel groter verband - is beraadslaagd, is tevens een mogelijkheid, om de jaarlijks enorm stijgende investeringskosten te kunnen opvangen. De heer Lampert: „Je moet zoiets doen als de zaak nog gezond is”.

Voorts biedt een fusie het voordeel van een betere economische werkwijze in groter verband. Ook zal gestreefd worden naar verdere specialisatie in de produkten.

Dinsdagavond beleggen de zeven verenigingen elk een ledenvergadering waarop de besturen zullen voorstellen de vereniging op te heffen en een nieuwe grote vereniging op te richten met overdracht van alle activa en passiva, rechten en verplichtingen. Aan de stemming van de leden zijn enkele opschortende voorwaarden verbonden: de eerste luidt dat alle verenigingen een voorstel tot opheffing en overdracht moeten doen, de tweede voorwaarde houdt in dat een zodanig aantal melkleverende leden onherroepelijk machtiging (door een persoonlijke handtekening) moeten verlenen, dat hierbij 90 procent van de in het vorige boekjaar aan de verenigingen geleverde melk wordt vertegenwoordigd. Als één of meer verenigingen besluiten niet aan de fusie deel te nemen, kunnen de voorzitters en secretarissen van de andere verenigingen toch tot fusie, met uitsluiting van de weigerende verenigingen, besluiten.

Stemming

De heer Lampert wijst er op dat, in ieder geval voor wat zijn fabriek betreft, op de ledenvergadering tweederde (440) leden van het, totaal aantal leden (660) aanwezig moet, zijn om te kunnen stemmen over opheffing en fusie. De aanwezige leden moeten bovendien tweederde van het aantal stemmen kunnen uitbrengen van het aantal dat zou worden uitgebracht als alle leden aanwezig waren (een gevolg van het feit dat kleinere leveranciers minder stemmen kunnen uitbrengen dan grotere). De derde voorwaarde is dat tweederde van het aantal aanwezigen moet vóórstemmen. Daarnaast moeten nog, zoals gezegd, zoveel melkleveranciers tekenen dat 90 procent van de geleverde melk wordt vertegenwoordigd. Deze laatste bepaling is een methode om een maximaal aantal leden dus ook degenen die niet op de vergadering verschijnen, de gelegenheid te geven zich over de fusie uit te spreken.

MEDEDELING VERGADERING ZLM en KNLC.

**Zuivelfabriekfusie Zuidwest-Nederland op 3 mei ‘officieel’
„MEER FUSIES NOODZAKELIJK”**

GOES - De fusie tussen de zuivelfabrieken uit Roosendaal, Etten, Zundert, Rijsbergen, Middelburg, IJzendijke en Kloosterzande zal op 3 mei officieel van kracht worden. De fabrieken halen samen een kwantum van ongeveer 157 miljoen kilogram melk. Dit deelde de heer J. M. van Heyst mee tijdens de vergadering van de ZLM. waarbij ook het dagelijks bestuur van het koninklijk Nederlands landbouwcomité aanwezig was. De vergadering werd in Goes gehouden.

De heer Van Heyst wees er onder andere op dat het noodzakelijk zal zijn om kostenbesparende voorzieningen te treffen, wil de melk in het nieuwe gebied van de zuivelfabrieken tot waar de gebracht kunnen worden. Zo ligt bijvoorbeeld de prijs die de melk in Zeeuwsch-Vlaanderen opbrengt 3 tot 4 cent per kilogram beneden het gemiddelde. Als oorzaken daarvan noemde de heer Van Heyst de hoge aanvoerkosten en de verwerking in te kleine fabrieken. Als de fusie een feit geworden is, zal men aan die verschillen wat gaan doen. Uit de mededelingen van de heer Van Heyst bleek verder dat in Zeeland ongeveer 80 miljoen kilo melk geproduceerd wordt, waarvan ongeveer 46½ miljoen bij de coöperatieve fabrieken, 16 miljoen bij de CMC. En 17½ , miljoen bij Nestlé in Oud-Gastel.

Volgens de heer Van Heyst is verder fuseren tussen de zuivelfabrieken noodzakelijk, omdat de verdeling niet van die aard is, dat de hoogst mogelijke melkprijs kan worden behaald. Het ZLM-bestuur en het KNLC hebben in hun vergadering ook gepraat over de situatie in de akkerbouw.

Afscheid Jos v. Weesemael

MELKVEEHOUDERS HIELDEN EEN EERSTE BIJEENKOMST NA FUSIE

Vragen over kosten van nieuwbouw

KLOOSTERZANDE - Voor de eerste maal na de fusie die per 1 januari 1972⁵ een feit is geworden werd te Kloosterzande in hotel Van Leuven de kringvergadering gehouden van de Verenigde Coöperatieve Zuivelbedrijven (VZC) 'Brabant Zeeland'. Bij deze fusie zijn samengegaan de Coöperatieve Zuivelfabrieken van Roosendaal, Etten-Leur, Zundert, Rijsbergen, Middelburg, IJzendijke en Kloosterzande waarvan de zetel van het hoofdbestuur thans in Roosendaal is. In totaal zijn 2500 melkveehouders bij deze fusie betrokken met een gezamenlijke jaarproductie van 150 miljoen kg melk.

In zijn openingswoord wees voorzitter Jos. v. Weesemael er op dat dit de laatste vergadering was die hij sinds de oprichting in 1927 als commissaris en naderhand als lid van het dagelijks bestuur bijwoonde. De nieuwe statuten van de VZC laten niet toe aldus de voorzitter dat iemand die geen melk meer levert lid kan zijn van deze coöperatie of hieraan een bestuursfunctie bekleed. Na de opening werd het huishoudelijk reglement besproken. Het artikel waarin voor het dagelijks bestuur de mogelijkheid bleef om zonder overleg met de ledenraad een bedrag op te nemen van 2 miljoen gulden voor nieuwbouw, verbouw of aanschaf van nieuwe machines was voor de heer A. van Waterschoot aanleiding een protest te laten horen.

Voorzitter Van Weesemael wees er echter op dat er ook bij het bestuur en commissarissen geen eenstemmigheid was op dit punt en dat dit reeds op de agenda stond voor de bestuursvergadering in Roosendaal. Tevens wees de voorzitter er op dat dit bedrag verdeeld over deze zeven fabrieken niet hoog genoemd kan worden.

Directeur Oldenhof, die thans lid is van de directie van zeven directeuren deelde mede dat in de komende herfst of winter begonnen zal worden met het plaatsen van melktanks op die bedrijven die hiervoor interesse hebben.

Op het ogenblik wordt druk gezocht naar een financieringsregeling, maar binnen korte tijd komt er een overleg met belangstellenden. Het is bekend dat er onder diverse veehouders belangstelling bestaat helemaal of gedeeltelijk over te schakelen naar melkveehouderij. Binnen niet al te lange tijd wordt door enkele veehouders begonnen aan de bouw van stallen van 40 - 80 stuks melkvee.

Vervolgens werd de gelegenheid geboden tot het stellen van kandidaten voor de drie posten van het bestuur voor de kring Oost-Zeeuwsch-Vlaanderen. Er werden zes kandidaten voorgedragen. Hieronder bevond zich een lijst van drie kandidaten gevormd door twee personen, die reeds enkele jaren lid van het college van commissarissen waren en het lid L. Vincke te Hengstdijk. Bij de eerste stemming bleken deze heren met een grote meerderheid aan stemmen te zijn gekozen. Hoe eensgezind de vergadering tegemoet kwam aan de wensen van de gekozenen bleek uit de verkiezing voor de functies De heer L. Vincke te Hengstdijk werd voorzitter. E. Bun te Ossensisse secretaris en J. Verschueren te Walsoorden lid van het bestuur.

De nieuwe voorzitter dankt met name de heer Van Weesemael voor zijn activiteiten. Dankwoorden werden eveneens gericht aan directeur Oldenhof.

5 Voorgaande bericht was 1 mei 1972. Om belastingtechnische reden (?) zal het met terugwerkende datum zijn

DIRECTEUR OLDENHOF „NIETS AAN DE HAND”

Melkfabriek Kloosterzande stoot productie langzaam af

„KLOOSTEZANDE TUSSENSTATION”

KLOOSTERZANDE - „*Er wordt niemand ontslagen*”. Met deze mededeling beantwoordt de directeur van de melkfabriek in Kloosterzande, Oldenhof, de kritische kanttekeningen van de financiële raadscommissie over de toekomst van het bedrijf.

De raadsleden hadden zich tijdens de vorige commissievergadering afgevraagd of er geen ontslagen zouden vallen, in verband met een afname van de produktie. Ze vinden het tevens een veeg teken dat er geen opvolger wordt gezocht voor de vertrokken boekhouder. De heer Oldenhof weet nergens van. „Niets aan de hand. Er is al jaren een verschuiving aan de gang van flesprodukten naar eenmalige verpakking”, is zijn korte commentaar.

Minder opgewekt over de gang van zaken is technisch-assistent J. Boot. „Er gaat wel wat gebeuren. Wat er gaat veranderen mag en kan ik niet vertellen”.

Toch is hij wel bereid om een tipje van de sluier op te lichten: „De kans is aanwezig dat we hier de hele verwerking van de melk uit handen geven. Er is bijna geen belangstelling meer voor flesprodukten en het is te duur om over te schakelen op eenmalige verpakking. We zitten in een fusie met zeven andere bedrijven (de VCZ, de vereniging van coöperatieve zuivelbedrijven) en het is logisch dat de verwerking tot eenmalige produkten in Middelburg en Roosendaal gebeurt omdat die bedrijven daarop gericht zijn”.

De kans is groot dat de verwerkende melkinrichting wordt opgeheven. Nu wordt er per jaar ongeveer 1.3 miljoen kg melk omgezet in gesteriliseerde melk, dagmelk, yoghurt, vanillevla, chocomel, slagroom gortpap en andere melkprodukten. De rest van de aanvoer (ongeveer 4,7 miljoen kg melk) wordt verhandeld aan de ZNM (Zuid Nederlandse Melkindustrie) die beslist wat er mee gaat gebeuren. Een deel van die melk wordt afgeroomd waarna er boter van wordt gemaakt. Er werken acht chauffeurs en plaatsvervangers, twee man kantoorpersoneel, een technisch assistent, vier man in de melkinrichting, drie mensen in de melkontvangst, een monteur, een centrifugist en een botermaker.

De heer Boot, die aanzienlijk openhartiger is dan de directeur, gelooft wel dat er voor een aantal mensen ander werk gezocht zal moeten worden. Hij heeft een oplossing: „Die mensen kunnen omgeschoold worden binnen het bedrijf. Wellicht hebben we straks meer mensen voor het vervoer nodig”.

Vervoer verandert

Technisch-assistent Boot weet uit betrouwbare bron dat ook het vervoer drastisch gaat veranderen: de melkbussen maken plaats voor tanks.

„Daar gaat wel een paar jaar overheen. Het is een hele omschakeling vooral voor de kleine boeren”. Tot slot geeft hij zijn toekomstvisie. „De melkfabriek wordt waarschijnlijk een schakel tussen de landbouwers en de slijters of een van de bedrijven binnen de fusie. Het is technisch niet mogelijk om melk direct van de boer over een grote afstand te vervoeren. Je kunt de melk dan ophalen met vrachtwagens van een ton of 7 en overladen op wagens van 30 á 35 ton”. Of er dan ontslagen vallen? „Daar weet ik niets van. Daarvoor moet je bij de directeur zijn”.

MELKFABRIEK KLOOSTERZANDE WORDT OVER MAAND GESLOTEN

Personeel is reeds gedeeltelijk weg

Provinciale Zeeuwse Courant, 15/05/1973; p. 24/26

PERSONEEL IS REEDS GEDEELTELIJK WEG

Melkfabriek Kloosterzande wordt over een maand gesloten

FABRIEK TE IJZENDIJKE SLUIT PER 1 JANUARI 1975

KLOOSTERZANDE - De melkfabriek te Kloosterzande gaat met ingang van zaterdag 16 juni dicht. De melk zal na die datum vervoerd worden naar de melkfabriek te IJzendijke, die op haar beurt per 1 januari 1975 gesloten wordt. Er zal, zo deelt de directeur van het bedrijf te Kloosterzande, A. Oldenhof, mee niemand ontslagen worden.

Momenteel werken er nog ongeveer 15 mensen, van wie acht chauffeurs, die gewoon in functie kunnen blijven en over een maand de melk naar IJzendijke in plaats van naar Kloosterzande brengen.

De overige werknemers kunnen een keuze maken uit verschillende mogelijkheden: overplaatsing naar een andere fabriek van de vereniging *Coöperatieve Zuivelbedrijven Zeeland en Brabant*, zoeken naar een andere baan in de omgeving, of gebruik maken van een sociaal plan dat is opgemaakt door de directie en de vakbonden. Het wordt van geval tot geval bekeken. Wat er na 1 januari 1975 gaat gebeuren is nog in de raadselen van de toekomst gehuld.

Directeur van het bedrijf te IJzendijke, J. P. van Oers, geeft weliswaar volmondig toe dat het de bedoeling is dat er over anderhalf jaar geen melk meer ontvangen of verwerkt zal worden, maar dat houdt volgens hem niet in dat het personeel dan op straat komt te staan: „Het is nog niet bekend wat er met de fabriek gaat gebeuren. Wellicht wordt er een andere bestemming aan gegeven. Het is nog te voorbarig om daarop vooruit te lopen”.

De bedrijven te Kloosterzande en IJzendijke worden om economische motieven gesloten. Beide fabrieken gingen per 1 januari 1972 een fusie aan met zuivelbedrijven in Middelburg, Wouw, Roosendaal, Etten-Leur, Rijsbergen en Zundert. Tevens werd een centraal bestuur gekozen. Inmiddels is de fabriek te Rijsbergen reeds gesloten. Nu is Kloosterzande aan de beurt en vervolgens gaat de melkfabriek te IJzendijke dicht. De heer Oldenhof meent dat het bedrijf te Kloosterzande, dat dus in Zeeuwsch-Vlaanderen het eerste aan de beurt is om te sluiten, de laatste jaren „naar omstandigheden redelijk heeft gedraaid”. Hij ontkende dat er sprake is van liquiditeitsmoeilijkheden.

Omschakeling

In groter verband gezien werd er echter besloten om de Zeeuws-Vlaamse melkfabrieken te sluiten omdat: De omschakeling van flesproducten op eenmalige verpakking een bijzonder kostbare aangelegenheid is. In het kader van het gehele beleid van het concern zou het onverstandig zijn naar de mening van de heer Oldenhof om in Kloosterzande zo veel te investeren. Het bestuur van de VCZ heeft besloten om de verwerking te centraliseren: kaasbereiding in Etten-Leur en Wouw, boter in Zundert en de verwerking van consumptiemelk in Roosendaal en Middelburg.

Volgens de heer Oldenhof is de aanvoer van melk vanuit de streek te gering om daarmee het voortbestaan van een fabriek te rechtvaardigen. Hij memoreerde dat er de laatste jaren ongeveer zes miljoen liter melk wordt aangevoerd waarvan een gedeelte werd omgezet in gesteriliseerde melk, dagmelk, yoghurt, vanillevla, chocomel, slagroom, gortpap en andere melkproducten. Het restant werd verhandeld aan de Zuid-Nederlandse Melkindustrie (ZNM) die besliste wat er mee ging gebeuren. Een deel van die melk werd in het verleden afgeroomd waarna er boter van werd gemaakt.

De rationalisatie op de landbouwbedrijven. Veel veehouders schakelen de laatste tijd over van melkbussen op diepkoeltanks. Ook dit betekent dat de fabriek zou moeten omschakelen om die nieuwe wijze van vervoer en opslag op te kunnen vangen.

Overigens ligt het bedrijf in Kloosterzande reeds grotendeels stil. Personeel is reeds druk bezig om verschillende machines te slopen die naar een andere fabriek van de vereniging zullen gaan. Er wordt ook geen melk meer verwerkt. Alleen de aanvoer van de melk gaat nog gewoon door.

Een deel van het personeel is inmiddels reeds verdwenen. De administratie is uitgedund tot 'een halve man' (zoals de heer Oldenhof het uitdrukt) die na 16 januari ook zal verdwijnen. De heer Oldenhof: „Na de fusie is de administratie centraal vanuit een punt gevoerd. De andere mensen van de administratie hebben de bui aan zien komen en hebben een andere baan gekre-

gen. Echt er is er niemand slechter van geworden”. Ook enkele fabrieksarbeiders hebben niet gewacht totdat de heer Oldenhof kwam vertellen dat het einde in zicht was. De directeur zelf zal zich na de sluiting gaan bemoeien met de communicatie tussen de boeren en de fabriek die door de fusie wel wat te wensen over zal laten.

Opvang personeel

Overigens zal het ook voor de heer Oldenhof niet meevallen om afscheid te nemen van het bedrijf waarvoor hij 19 jaar gewerkt heeft en dat onder zijn leiding geheel gemoderniseerd is en aangepast aan de nieuwe denkbeelden ten aanzien van de melkverwerking. De heer Oldenhof: *„Mijn grootste zorg is de opvang en de begeleiding van het personeel. Ik heb goede moed dat dit allemaal goed terechtkomt. Toch valt het niet mee om er vier jaar voor je pensioenering uit te stappen. Je hebt je tenslotte voor het bedrijf ingespannen”*. De heer Oldenhof gelooft dat de boeren er in Oost-Zeeuwsch-Vlaanderen beter van worden omdat er nu een eenheidsprijs gehanteerd kan worden voor het gehele gebied.

Wel meent de heer Oldenhof dat die schaalvergroting niet bevorderlijk is voor een plezierig contact tussen de fabriek en de veehouders. Hij licht het toe: *„Vroeger had je een bestuur waarmee je samen een beleid uitstippelde. Nu is het zo groots geworden. Ik ben nu aangetrokken om te zorgen voor een goede relatie tussen boeren en fabriek. Die mensen zullen aan die overschakeling moeten wennen”*.

Het is nog niet bekend wat er met het gebouw gaat gebeuren. Er wordt gewacht op iemand die interesse heeft in de fabriek, die in een snel tempo wordt leegehaald.

AFSCHEID MET „GEMENGDE GEVOELEN”

Oud-directeur melkinrichting nam afscheid van Kloosterzande

A. D. H. OLDENHOF - MET VERVROEGD PENSIOEN - NAAR OVERIJSSSEL

KLOOSTERZANDE - In een volle 'Krokodilbar' in Kloosterzande hebben melkveehouders, melkslijters en anderen, die op een of andere manier met de zuivel te maken hebben of hebben gehad woensdagmiddag afscheid genomen van de heer A. D. H. Oldenhof. De heer Oldenhof was gedurende twintig jaar directeur van de eind 1971 opgeheven Coöperatieve Zuivelfabriek en Melkinrichting „Kloosterzande” en gaat met vervroegd pensioen. Velen kwamen met bloemen en cadeaus, het echtpaar Oldenhof bedanken.

Burgemeester mr. M. Somers - hij opende het rijtje sprekers - zei het woord te voeren 'met gemengde gevoelens': „Uw vertrek en het vestrek van de melkfabriek (die is opgegaan in de Verenigde Coöperatieve Zuivelfabrieken Brabant en Zeeland) betekent in Kloosterzande, dat er een grote leegte ontstaat, die betreuenswaardig is. Anderszijds kunt u terugzien op een tijd waarin u veel goede dingen hebt gedaan voor de zuivel en voor de gemeenschap. Namens het gemeentebestuur dank ik u daarvoor hartelijk”, aldus de burgemeester.

Ook de heer J. van Wesemaale, oud-voorzitter van de voormalige zuivelfabriek in Kloosterzande, bracht zijn dank uit voor de inspanningen, die de heer Oldenhof zich heeft getroost om de zuivelproductie in Oost Zeeuwsch-Vlaanderen te perfectioneren. Hij schetste de oud-directeur als het levende voorbeeld van de 'selfmademan' en maakte complimenten voor de uitstekende samenwerking.

De heer A. Joos, die de melkslijters van Oost-Zeeuwsch-Vlaanderen vertegenwoordigde oogstte een luid en instemmend applaus met de volgende woorden: „De melkfabriek is opgegaan in een groter geheel. Ik zie dat ook met ons nog wel eens gebeuren. U ziet in de toekomst niet veel goeds meneer Oldenhof, nou, ik ook niet hoor”.

Tenslotte voerde de heer, x Zee, secretaris van de Zeeuwse Melkfederatie het woord. Evenals de andere sprekers wenste hij de heer en mevrouw Oldenhof een lange tijd met goede, gezondheid in hun nieuwe woonplaats Raalte in Overijssel toe.

Bijlage

K. J. A. G. baron Collot d'Escure

Volledige naam Karen Jan André Guyon baron Collot d'Escure

Algemeen Zuivelblad VVZM 1928-12-14

K.J.A.G. Baron Collot d'Escury. 70 jaar

De dag, lezer, waarop dit blad U bereikt, de vijftiende December 1928, is voor de Nederlandsche zuivelbereiding een feestdag. Want het is heden de zeventigste verjaardag van den Heer K. J. A. G: baron Collot d'Escury.

Van vele kanten zullen hem vandaag tallooze bewijzen van hulde en ettelijke gelukwenschen toestroomen. Want zijne bemoeienissen zijn steeds vele geweest en zijn nog vele. In de eerste plaats eischt natuurlijk heden zijn Familie hem op. Dan volgt ongetwijfeld de gemeente waarvan hij de Burger-vader is. Daarna de coöperatieve suikerindustrie. Dan de coöperatieve zuivelindustrie van wier organisatie hij twintig jaar voorzitter was. Dan het Nederlandsche Nationaal Comité van den Internationalen Zuivelbond, welks voorzitterszetel hij nog menig jaar met bekwaamheid, takt en jeugdige belangstelling zal bekleeden. Dan de Internationale Zuivelbond in welks dagelijksch bestuur hij een invloedrijke plaats heeft. En dan nog vele nationale en internationale landbouworganisaties, waarmede enkele der functies en antecedenten van dezen zeventigjarige genoemd zijn, die wij toevallig kennen. Die welke wij niet kennen, zijn wellicht nog talrijker.

*Bron foto
FNZ. Officieel Orgaan 8 mei 1929*

In ieder geval blijkt uit het vorenstaande, dat ook de zuivelindustrie den plicht heeft - een plicht die door haar aard het karakter draagt van een aangenaam voorrecht - om heden in al hare geledingen hare gedachten te richten naar Hontenisse, om den daar jubilerende hare gelukwenschen met respect maar niettemin met groote hartelijkheid aan te bieden en te getuigen van den eerbied welken zij voor den jubilaris gevoelt.

Wij willen heden niet in bijzonderheden treden over het zuivel-verleden, het zuivel-heden of de zuiveltoekomst van den jubilaris. En toch willen wij een enkel woord ter zijner eere over hem tot onze lezers richten. Een woord van hulde, een woord zelfs van zeer bijzondere hulde. Er zijn vele menschen, die lange jaren op respectabele wijze hun plicht doen, meer dan hun plicht wellicht. Zij doen wat hun taak is en doen dit op zeer verdienstelijke wijze, elk voor zich. De een schrijft logische en fraaie rapporten, de ander is leider van een fabriek, een derde geeft onderwijs, een vierde verricht buitengewoon gewichtige chemische of andere onderzoekingen. En zoo zijn er zoovelen meer, die zich op speciaal terrein nuttig maken. Maar ten slotte leeft het menschdom, de maatschappij als één geheel, niet op een van deze speciale terreinen maar op hen allen tezamen. En omgekeerd moeten die speciale terreinen door samenwerking het contact met de maatschappij, zonder hetwelk zij nutteloos zijn, vinden.

Die samenwerking, dat contact tot stand te brengen, is een heel speciaal en moeilijk werk. Het vereischt leiders en die leiders moeten beschikken over durf, inzicht, meegaandheid met anderen, kracht om door te zetten als het noodig is, en vooral menschenkennis.

Hier komen wij op het terrein, waarop baron Collot d'Escury zich bewogen heeft, waarop hij zich als een meester bewogen heeft. Hij is de man geweest die op velerlei gebied samenwerking geleid heeft; die het contact verzorgde tusschen Speciale gebieden of gebiedjes en de grootere maatschappij, die menschen bijeen wist te houden die zonder hem uit elkaar zouden zijn geloopt. En die als het er op aankwam ook wel eens zijn eigen meening doorzette, als zonder dat de discussies schadelijk langdradig dreigden te worden. Aldus doende was hij dikwijls het cement dat losse stukken tot een nuttig geheel verbond.

Er bestaat behoefte aan zulke menschen, er zijn er weinig, in dezen tijd vermoedelijk te weinig. Aan menschen die door hun persoonlijkheid instaat zijn om kracht te paren aan een groote courtoisie, die scherpe verhoudingen daardoor weten te verzachten zonder daarom eigen inzicht prijs te geven. Menschen die men als leiders aanvaardt ook al is hun richting soms niet te onze. Maar die wij aanvaarden omdat zij ons, zonder eenig gevoel van bitterheid te doen ontstaan, noopen om hen te erkennen.

Waarom wij daar heden in bijzonderheden op wijzen? Omdat wij willen zeggen waarom wij dezen jubilaris eeren. Waarom wij heden zuivel-Nederland oproepen om hem geluk te wenschen en hem de verzekering te geven, dat het zijn persoon en zijn leiding op zeer hoogen prijs gesteld heeft, zijn leiding in de samenwerking met den Internationalen Zuivelbond nog lange jaren vraagt. Bij welke wenschen wij ons persoonlijk van ganscher harte aansluiten.

Goessche Courant 1928-12-17; p. 2/4

K. J. A. G. Baron Collot D'Escury zeventig jaar.

Zaterdag is de heer K. J. A. G. baron Collot d'Escury te Kloosterzande, burgemeester van Hontenisse, zeventig jaar geworden. Hij behoort tot degenen, die onwaardeerbare diensten hebben bewezen aan het agrarisch organisatieleven in ons land. Het was mede aan zijn bemoeiingen te danken, dat op 20 October 1900 de Alg. Ned. Zuivelbond (F. N. Z.) werd opgericht; van de oprichting af is hij bestuurslid geweest. Zijn groote verdiensten voor den F. N. Z. zijn erkend door zijn benoeming tot eere-lid.

Voorts heeft de heer Collot in onze provincie een belangrijke rol gespeeld op het gebied der landbouw-organisatie.

Van het Nederl. Rundvee Stamboek is de heer Collot d'Escury jarenlang vice-voorzitter geweest; na zijn aftreden in 1907 werd hij tot lid van verdienste, benoemd.

Nog steeds is de heer Collot lid van het permanent en uitvoerend comité van den Internationalen Zuivelbond, benevens voorzitter van de afdeling Nederland van dien bond.

De groote verdiensten van den heer Collot zijn op andere wijze erkend door zijn benoeming tot Officier der Orde van Oranje Nassau en der Huisorde-van-Oranje, benevens tot ridder van het Legioen van Eer, officier der Kroonorde van België en commandeur in de-orde van Leopold II van België.

4 mei 1929 K. J. A. G. Baron Collot d'Escure †

Officieel Orgaan der F.N.Z. Nr.19 8 mei 1929

In Memoriam.

KAREL JAN ANDRÉ GUYON BARON COLLOT D'ESCURY.

Op Zaterdag 4 Mei .j.l. is, de heer H. J. A. G. baron Collot d'Escury te Kloosterzande op 70 jarigen leeftijd plotseling overleden.

Deze droeve tijding heeft ongetwijfeld door landbouw- en zuivelkringen een schok doen gaan, want men wist niet beter of de heer Collot d'Escury was nog goed gezond en velen hadden hem nog kort geleden ontmoet. Zoo was het ook: j.l. Donderdag was hij nog in Den Haag voor zijn altijd drukke bezigheden van algemeenen aard en Zaterdagmorgen zelfs Schijnt hij nog een wandeling te hebben gedaan. De dood heeft hem dus wel overvallen en hij is a.h.w. met de hand aan den ploeg overleden. Met de hand aan den ploeg in figuurlijken zin, maar ook niet ver van de werkelijkheid, want tot op den laatsten dag van zijn leven heeft hij geijverd voor de boerenbelangen.

Een werkzaam en vruchtbaar leven is hiermee afgesloten. Aanvankelijk bestemd voor een militaire loopbaan, is hierin reeds spoedig wending gekomen en reeds op jeugdigen leeftijd werd hij boer. Door zijn ontwikkeling stond hij boven de gewone boeren; hij werd rentmeester van het Kroondomein en burgemeester van Kloosterzande en al spoedig zag men hem de leiding van verschillende boerenverenigingszaken opgedragen. Hij beseftte wat door samenwerking, plaatselijk, gewestelijk, nationaal en internationaal, was te bereiken. In al deze gelegingen van samenwerking op landbouwgebied heeft de heer Collot d'Escury een belangrijke rol gespeeld.

De stichting en leiding der Coöp. Beetwortelsuikerfabriek te Sas van Gent was voor een belangrijk deel zijn werk. Vanaf 1900 zien wij hem als leider der algemeene coöperatieve zuivelorganisatie. De aandacht van de oprichters van den F. N. Z. viel op hem voor deze functie, hoewel hij met de zuivelbereiding als zoodanig zoo goed als niets te maken had. Maar men zag in hem den leider, die de belangen der boeren begreep, die getoond had, de zegen van samenwerking te kennen en die ook internationaal voor onze zuivelbereiding kon opkomen, waaraan deze toen groote behoefte had.

Aan dit laatste heeft hij tot het laatst van zijn leven gearbeid, want hoewel hij het voorzitterschap van den F.N.Z. in 1921 had neergelegd, was hij nog steeds voorzitter van het Nationaal Comité van den Internationalen Zuivelbond en lid van het Uitvoerend Comité van dezen

Bond. Eén zijner laatste functies is geweest de leiding der Commissie uit het Nationaal Comité, welke rapport zal uitbrengen over de eischen, te stellen aan volvette kaas, hetgeen eigenlijk beteekent een poging om de bereiders van volvette boerenkaas en die van volvette fabriekskaas wat dichter bij elkaar te brengen. Naar wij vernemen, is dit rapport zoo goed als gereed en al zal moeten worden afgewacht of de arbeid der Commissie de beide partijen inderdaad nader tot elkaar brengt, wij kunnen gerust aannemen, dat de invloed van den Voorzitter der Commissie wel geheel in de richting eener verzoening tusschen de beide groepen is uitgeoefend.

Een andere belangrijke taak van zijn laatste levensdagen is geweest, de steun aan de beetwortsuikerindustrie. Hiervan was hij een overtuigd voorstander en wij zijn er zeker van dat hij hiervoor den laatsten tijd meer gedaan heeft, dan in het belang van zijn gezondheid was.

Voor de boeren die door middel hunner coöperatieve zuivelfabrieken in den F.N.Z. samenwerken blijft de heer Collot d'Escury de groote leider, die de gave had, boven de partijen te staan en waarvan men toch voelde dat hij boer met de boeren was. Hij was de practische idealist, hield altijd de werkelijkheid goed in het oog en zocht steeds naar punten die vereenigden.

In ons afscheidswoord aan den heer Collot d'Escury, toen deze was afgetreden als voorzitter van den F.N.Z. (O.O. No. 773 van 19 Januari 1921) haalden wij aan, hetgeen hij in de laatste bijeenkomst met het bestuur van den F.N.Z. ongeveer zei, toen zijn levensgrootportret werd aangeboden ter plaatsing in de bestuurskamer. Wij willen dit thans herhalen:

„Mocht er bij Uwe besprekingen een ernstig meeningsverschil ontstaan, dat haast niet te overbruggen lijkt, zie dan eens naar het gelaat van Uwen oud-Voorzitter en denk er aan dat het altijd zijn doel is geweest, de goede verstandhouding te bewaren en door eendrachtige samenwerking den F.N.Z. groot te maken.”

Nu hij voor altijd van ons is heengegaan, hebben deze woorden een nog grooter beteekenis dan destijds. Wij zullen nu niet meer met hem kunnen spreken over den F.N.Z., die hem altijd nog zoo dierbaar was. Wij zullen het moeten doen met de herinnering aan zijn werk en de vele wijze lessen die hij ons ongemerkt nagelaten heeft.

De naam Collot d'Escury blijft voor altijd aan den F.N.Z. verbonden. Met de familie van den oud-Voorzitter leven wij in deze droeve dagen in volle deelneming aan het getroffen verlies mee. Laat het haar tot troost zijn, dat de ontslapene zich een eereplaats verworven heeft in de harten van tienduizenden boeren in Nederland, die in hem een leider en verdediger hunner belangen hebben gehad, zooals er niet veel geboren worden.

Zijn nagedachtenis zullen wij in hooge eere houden.

J.A. Geluk

K. J. A. G. Baron Collot d'Escure †

Toen wij in ons nummer van 14 December jl. een korte beschouwing wijdden aan Barron Collot d'Escury , ter gelegenheid van het feit dat hij den 70-jarigen leeftijd bereikte, hadden wij weinig vermoed, dat zoo korten tijd daarna reeds aanleiding zou bestaan om opnieuw aan onze leden aandacht te vragen voor dezen man die in de zuivelwereld zooveel beteekenis had. Helaas is het een zeer droevige gebeurtenis die de aanleiding vormt, dat wij heden een kort woord van herinnering aan Baron Collot d'Escury moeten wijden.

Zondagochtend jl. bereikte ons de ontstellende mededeeling, dat Baron Collot d'Escury op Zaterdag 4 Mei plotseling was overleden. Voor enkele jaren was er reeds aanleiding tot ongerustheid geweest toen zich bij hem een kwaal openbaarde die naar het leek zijn gezondheid ondermijnde. Dit heeft echter slechts korten tijd geduurd en spoedig zagen wij den heer Collot d'Escury weer geheel als den oude terug; zijn activiteit en zijn belangstelling ontwikkelden zich weer op het vroegere peil en hij nam weer geheel als van ouds deel aan tallooze vergaderingen, congressen, enz. Het was nog slechts weinige dagen geleden dat wij hem spraken en dat wij hem konden bewonderen en benijden om de frischheid en belangstelling, waarmede hij deelnam aan de behandeling van allerlei gewichtige vraagstukken.

En thans is dit actieve leven plotseling afgesneden. Wie zich herinnert wat wij voor korten tijd over hem schreven, zal met ons een oogenblik in gedachten verwijlen. Hij zal zich herinneren wat de heer Collot d'Escury tijdens zijn vruchtbaar leven heeft tot stand weten te brengen, niet alleen op het gebied der zuivelbereiding doch ook op velerlei ander terrein. En hij zal met ons gevoelen, dat ons hier iemand verlaten heeft, dien wij slechts zeer noode zullen missen.

Het was niet alleen het zakelijke optreden van den heer Collot d'Escury dat veler aandacht op hem vestigde. In het bijzonder ook zijn persoonlijke eigenschappen, zijn wijze van optreden tegen menschen van de meest verschillende soort, zijn savoir vivre, zijn begripen van menschen en verhoudingen, maakten dat hij dikwijls veel heeft weten te bereiken wat aan anderen zeker niet gelukt was, en dat hij zich tallooze vrienden telde onder degenen, waarmede hij te maken had.

Wij volstaan met dit kort woord van herinnering. Wij gevoelden behoefte om uiting te geven aan de gevoelens van vriendschap, sympathie en hoogachting die wij ten opzichte van Baron Collot d'Escury in zoo hooge mate gevoelen. En wij twijfelen niet of de uitdrukking die wij gaven aan deze gevoelens zal bij velen weerklank vinden.

VAN DEN HAK OP DEN TAK.

In memoriam. - Er is aan Zeeuwsch-Vlaanderen een man ontvallen, wiens plotseling verscheiden in breede kringen diep wordt betreurd. Zijn gemis toch vormt een leemte, moeilijk om aan te vullen. Wie toch kende van Cadzand tot Graauw baron Collot d'Escury niet? Wie werd niet geïmponeerd door de rijzige, minzaam figuur? Wie zag niet met eerbied op tegen de stoere werkkraft, ontplooid door dezen edelman in den waren zin des woords, toegerust met zeldzame gaven naar hoofd en hart en over éénigen tact beschikkend als leider ?

Altijd correct, steeds voorkomend en wellevend, zelfs wanneer hij den tegenstander onaangenaam moest zijn, voelde ieder zich tot hem aangetrokken, steeds toch werd de critiek of berisping in hoffelijken vorm gekleed. Bij de overstroming, waardoor Hontenisse een kwart eeuw geleden danig werd geteisterd, heeft hij zich door groote behulpzaamheid een eerezuil gesticht in de harten zijner medeburgers. Als rentmeester van het kroondomein, regeeringscommissaris, schoolopziener, bestuurder van polders, commissaris der tramwegen enz, bewoog baron Collot, afstammeling uit een oud Fransch geslacht, zich op velerlei gebied, maar vooral de landbouw mocht zich in zijn onverdeelde belangstelling verheugen.

Met trots kon hij neerzien op een stichting, hoofdzakelijk aan zijn energieke, doortastende vastberadenheid te danken en die een keerpunt bracht in de bietencultuur: de Coöperatieve Suikerfabriek te Sas van Gent! Van kringetjespolitiek, waardoor maar al te vaak mediocriteiten met veel humbug op de gedweëe ruggen opwaarts getild worden ondanks gebrek aan eigen zwaarte, bleef hij met zijn breedden blik wars en verre staan.

Aan het hof was de baron een geziene verschijning, de regeering leende meermalen een luis-terend oor aan zijn praktische adviezen, kortom, een der staatsburgers zegende het tijdelijke, die een stempel drukte op stand en omgeving, wiens naam met eere blijft voortleven gedurende verscheidene geslachten. Het heengaan dezer zeldzame werkkraften wordt vooral gevoeld in urgente gevallen

Mr. Hennequin, Vorsterman Van Oijen en baren Collot d'Escury vormen een trits onzer voortreffelijke mannen en de Zeeuwsch-Vlaming houdt hunne nagedachtenis terecht in dankbare herinnering !